

Psychologie

**Faculteit der Psychologie en Pedagogiek
Vrije Universiteit Amsterdam**

QANU, september 2012

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q313

© 2012 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Psychologie en de masteropleiding Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam..... 5

Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie.....	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Bijzonderheden van het bezoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam	8
Samenvattend oordeel van de commissie.....	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	13

Bijlagen..... 37

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie	39
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	43
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	47
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	55
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	59
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	65
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	69
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	71
Bijlage 8b: Commissiesamenstelling Psychologie 2012	75

Dit rapport is vastgesteld op 24 september 2012.

Rapport over de bacheloropleiding Psychologie en de masteropleiding Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	56604
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	niet van toepassing
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Masteropleiding Psychologie

Naam van de opleiding:	Psychologie
CROHO-nummer:	60260
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Arbeids- en organisatiepsychologie Kinder- en jeugdpsychologie Klinische neuropsychologie Klinische psychologie Sociale psychologie
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31 december 2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Psychologie aan de Faculteit der Psychologie en Pedagogiek van de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 30 en 31 mei 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beoordeling van de bacheloropleiding en masteropleiding Psychologie van de Vrije Universiteit Amsterdam valt binnen de clusterbeoordeling Psychologie, waarvoor in 2012 in totaal 27 opleidingen worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling bestond uit:

- prof. dr. W.T.A.M. (Walter) Everaerd, emeritus hoogleraar Klinische Psychologie, Universiteit van Amsterdam (voorzitter);
- dr. G. (Gezinus) Wolters, Universitair Hoofddocent, Universiteit Leiden;
- prof. dr. E. (Eddy) Van Avermaet; hoogleraar Sociale en Culturele Psychologie, KU Leuven;
- prof. dr. M.W. (Maurits) van der Molen, hoogleraar Ontwikkelingspsychologie, Universiteit van Amsterdam;
- prof. dr. G. (Gellof) Kanselaar, emeritus hoogleraar Onderwijspsychologie, Universiteit Utrecht;
- prof. dr. M.J.M. (Maarten) van Son, emeritus hoogleraar klinische psychologie, Universiteit Utrecht;
- dr. R. (Riël) Vermunt, visiting professor University Skövde Zweden (1996 - 2002) en Associate Director / member Board International Center for Social Justice Research, Leiden/ Trier (1989 – 2002);
- E.A. (Elke) Schoneveld BSc, student research master Behavioural Science, Radboud Universiteit;
- L.C. (Lauren Catherine) Koetzier, student bacheloropleiding Psychologie, Vrije Universiteit Amsterdam;
- A.W.F. (Diana) Coppens BSc, student research master Psychology, Universiteit Leiden;
- A.L. (Abigaël) Herschberg BSc, student masteropleiding Gezondheidszorgpsychologie, Universiteit van Amsterdam.
- S.J.L. (Sanne) van Wetten BSc, student masteropleiding Psychologie, Universiteit Maastricht.

De Curricula Vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Voor ieder bezoek werd op basis van expertise en beschikbaarheid, en het voorkomen van eventuele belangenconflicten, een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit vijf commissieleden.

Werkwijze van de commissie

Algemeen

Coördinator van de clustervisitatie Psychologie was mw. drs. M.M. Frederik, medewerker van QANU. Voor ieder bezoek was een projectleider aangewezen. De projectleiders speelden een belangrijke rol in het bewaken van de consistentie, door na afloop van elk bezoek een samenvatting van de belangrijkste bevindingen van de commissie aan de commissieleden en de projectleiders te sturen. De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de

bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders om de beoordelingen op elkaar af te stemmen.

Voorbereiding

Op 21 februari 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Psychologie besproken. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bij ontvangst van de zelfstudies van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de zelfstudies en formuleerden vragen die aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen tot een document. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de zelfstudies lazen de commissieleden gezamenlijk minimaal vijftien scripties per opleiding.

Visitatiebezoeken

Een overzicht van het bezoekprogramma is opgenomen als Bijlage 6 bij dit rapport. Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsmanagement, studenten, docenten, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten en begeleiders van beide opleidingen. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft het laatste deel van het bezoek gebruikt voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Beslisregels

De visitatie is uitgevoerd conform de beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (versie van november 2011). In dit accreditatiestelsel is zowel voor de beoordeling op standaardniveau als voor de algemene conclusie over de opleiding als geheel een vierpuntsschaal voorgeschreven (onvoldoende, voldoende, goed, excellent). De commissie heeft de beoordelingsschalen van de NVAO gevolgd. Deze zijn:

- de beoordeling ‘onvoldoende’ wijst erop dat een standaard, of de opleiding, niet aan de gangbare basiskwaliteit voldoet en op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen vertoont;
- de beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en over de volle breedte een acceptabel niveau vertoont;
- de beoordeling ‘goed’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit;
- de beoordeling ‘excellent’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uit stijgt boven de gangbare basiskwaliteit en als een (inter)nationaal voorbeeld geldt.

Uitgangspunt van de beoordeling is ‘voldoende’, waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel ‘voldoende’ toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is dit aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam

Het bezoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 30 en 31 mei 2012 in Amsterdam. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6 van dit rapport. De commissie merkt op dat zij het spijtig vond dat docenten van de afdeling klinische psychologie voor een congres in het buitenland verbleven, waardoor slechts een beperkte afvaardiging van die afdeling gedurende het bezoek beschikbaar was. Ondanks dat werd de afdeling klinische psychologie adequaat vertegenwoordigd. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt.

Het College van Bestuur van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen. De commissie die het bezoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam heeft afgelegd bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. W.T.A.M. (Walter) Everaerd (voorzitter), emeritus hoogleraar Klinische Psychologie, Universiteit van Amsterdam;
- Prof. dr. E. (Eddy) van Avermaet, hoogleraar Sociale en Culturele Psychologie, Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. dr. G. (Gellof) Kanselaar, emeritus hoogleraar Onderwijspsychologie, Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. M.W. (Maurits) van der Molen, hoogleraar Ontwikkelingspsychologie, Universiteit van Amsterdam;
- A.W.F. (Diana) Coppens BSc, student research master Psychology, Universiteit Leiden.

Secretaris van de commissie tijdens het bezoek was drs. R.G.T. (Ronald) Duzijn.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleiding heeft de commissie voorafgaand en tijdens de visitatie meerdere producten beoordeeld. Om het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen te bepalen hebben de voorzitter en coördinator van de visitatiecommissie 31 scripties geselecteerd. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers en een evenredige verdeling over de verschillende specialisaties.

Samenvattend oordeel van de commissie

Bacheloropleiding Psychologie

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De commissie stelt vast dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Psychologie concreet zijn beschreven, waarbij de indeling naar Dublin descriptoren is gehanteerd. De beoogde eindkwalificaties passen binnen het Domeinspecifiek referentiekader psychologie. De bacheloropleiding Psychologie beoogt studenten brede, basale kennis en inzicht almede een kritische wetenschappelijke houding op het gebied van de psychologie bij te brengen. Afgestudeerden worden geacht om psychologisch onderzoek te kunnen beoordelen, onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek te kunnen verrichten en hierover in overeenstemming met de gangbare wetenschappelijke conventies te kunnen rapporteren.

De commissie oordeelt dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Psychologie qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoende zijn geconcretiseerd. Zij concludeert dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De commissie vindt dat de eindtermen van de bacheloropleiding Psychologie adequaat zijn uitgewerkt in een wetenschappelijk georiënteerd onderwijsprogramma met specialisatiemogelijkheden. De minoren zijn een goede weerspiegeling van de koppeling tussen het wetenschappelijk onderzoek en het inhoudelijk psychologisch onderwijs. Deze koppeling wordt versterkt door het vernieuwde en gedegen methodencurriculum waarin de relatie wordt gelegd tussen inhoudelijke kennis en kennis en vaardigheden op het gebied van statistiek, methodologie en diagnostiek.

Het programma is zorgvuldig opgebouwd: van inleidend in en breed oriënterend op de psychologie, naar geleidelijk verdiepend en voorsortierend op een specialisatie. De commissie vindt dat het programma van de bacheloropleiding Psychologie goed studeerbaar is. De opbouw en samenhang van het programma met een evenwichtige spreiding van de studielast, maakt dat studenten de opleiding binnen de daarvoor bestemde tijd kunnen afronden. De commissie waardeert het systeem van signalering en begeleiding van studenten in het eerste jaar van de opleiding in de combinatie van werkgroepdocenten en studieadviseur.

Ten aanzien van de didactische uitgangspunten en werkvormen stelt de commissie vast dat het kleinschalig, activerend onderwijs tot op heden is gerealiseerd in met name de vakken van het Methodencluster en van de minoren. Consequente verbreding van het activerend onderwijs naar alle vakken in het eerste en tweede jaar van de bacheloropleiding verdient nadere aandacht. Het studiemateriaal is van goede kwaliteit: concreet, gedetailleerd, actueel en informatief. Het valt de commissie op dat de studiematerialen, afkomstig van verschillende clusters en afdelingen, grote variatie vertonen.

De vakken worden gedoceerd door een gekwalificeerde staf, bestaande uit grotendeels gepromoveerde docent-onderzoekers. Docenten beschikken over zowel onderwijskundige professionaliteit, gewaarborgd door de BKO als inhoudelijke expertise veelal direct voortkomend uit de eigen onderzoekstaken. De commissie vindt de gerealiseerde staf-studentratio voldoende, maar zij vraagt zich af of de kwantiteit van personeel toereikend is indien het activerend werkgroeponderwijs wordt uitgebreid.

De commissie oordeelt dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen een samenhangende onderwijsleeromgeving vormen. Zij concludeert dat de inhoud en vormgeving van het programma, in samenhang met het personeel en de voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De gehanteerde toetsen zijn gevarieerd, passend en van voldoende niveau. De commissie heeft voorafgaand aan het visitatiebezoek een selectie van bachelorscripties bestudeerd en beoordeeld (zie Bijlage 7). Zij is van mening dat de oorspronkelijke beoordelingen van de betreffende scripties in overeenstemming zijn met die van de commissie. Studenten laten met de bachelorscriptie zien dat zij de beoogde eindkwalificaties hebben gerealiseerd. De commissie waardeert de jaarlijkse steekproef van 5% van de bachelorscripties die door de examencommissie wordt gecontroleerd op inhoud, niveau en wijze van beoordeling en becijfering. Zij is echter van mening dat de beoordeling van de bachelorscriptie door slechts één beoordelaar beperkt is en acht het wenselijk dat een tweede beoordelaar de scripties onafhankelijk beoordeelt.

De commissie oordeelt dat uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in vervolgoopleidingen en de beroepspraktijk functioneren, blijkt dat het gerealiseerde niveau voldoende is. Zij concludeert dat de bacheloropleiding Psychologie over een adequaat systeem van toetsing beschikt en dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate worden gerealiseerd.

Masteropleiding Psychologie

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De commissie stelt vast dat de beoogde eindkwalificaties van de masteropleiding Psychologie concreet zijn beschreven, waarbij onderscheid is gemaakt tussen algemeen geldende eindtermen en specifieke eindtermen toegesneden op de vijf mastertrajecten. De beoogde eindkwalificaties brengen tot uitdrukking dat de masteropleiding Psychologie wetenschappelijk is georiënteerd, met aandacht voor professionele competenties en vaardigheden. De opleiding bouwt voort op de academische en wetenschappelijke vorming van de bacheloropleiding Psychologie en beoogt studenten wetenschappelijk onderbouwde expertise bij te brengen op het gebied van een bepaalde subdiscipline van de psychologie. Afgestudeerde psychologen worden geacht in staat te zijn met een grotere mate van zelfstandigheid wetenschappelijk onderzoek te beoordelen, te verrichten en erover te rapporteren. Voorts beoogt de masteropleiding studenten in staat te stellen vanuit een wetenschappelijke oriëntatie vragen uit de beroepspraktijk te beantwoorden.

De commissie is van mening dat de beoogde eindkwalificaties qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoende zijn geconcretiseerd en passen binnen het domeinspecifieke referentiekader. De commissie concludeert dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De commissie stelt vast dat het programma van de masteropleiding, uitgesplitst naar vijf mastertrajecten, zodanig is samengesteld en opgebouwd dat studenten zich de beoogde gespecialiseerde kennis, inzicht en vaardigheden in meerdere vakken van de psychologie eigen maken. De te onderscheiden mastertrajecten zijn logische en herkenbare specialisaties en de bijbehorende onderwijsprogramma's brengen studenten naar de beoogde eindkwalificaties. Het onderwijs binnen een mastertraject wordt verzorgd door een daaraan gelieerde wetenschappelijke afdeling, waarbij de interactie met het wetenschappelijk onderzoek goed is vorm gegeven. Daarnaast ziet de commissie ook de interactie met de beroepspraktijk goed terug in de programma's. Alle mastertrajecten, ook de niet klinisch georiënteerde trajecten, kennen een stage waarin de verbinding tussen theorie, wetenschap en praktijk concreet wordt gelegd. De commissie merkt hierbij op dat de aard, omvang, inhoud en wijze van de stages en begeleiding/feedback gedurende de stageperiode aanmerkelijk verschillen tussen de mastertrajecten. Dit geldt voor meerdere aspecten van de leeromgeving. In het algemeen vindt de commissie de onderwijsprogramma's en het onderliggende studiemateriaal binnen de afzonderlijke mastertrajecten qua inhoud, opbouw en samenhang van voldoende kwaliteit. Tussen de mastertrajecten constateert de commissie echter verschillen in aanpak, werkwijze en gehanteerde formats. Zij pleit voor uniformering op het niveau van de totale masteropleiding en hierbij gebruik te maken van goede concepten/voorbeelden die zij binnen de afzonderlijke mastertrajecten heeft gezien. De commissie stelt vast dat de faculteit hiermee een begin heeft gemaakt, ondermeer door het gebruik van standaard beoordelingsformulieren vanaf september 2011.

Het gevarieerde aanbod aan werk- en toetsvormen sluit goed aan bij de inhoud, niveau en leerdoelen van de vakken in de masteropleiding. Hoewel de commissie het concept van meerdere intervisiebijeenkomsten gedurende de klinische stages positief vindt, is zij van mening dat in de praktijk de begeleiding en het geven van feedback vanuit de opleiding wisselend, docentafhankelijk en weinig expliciet plaatsvinden. Ook de begeleiding bij de masterscripties kent veel variatie en een zekere mate van vrijblijvendheid. De commissie begrijpt dat zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van de student voorop staan, maar vindt dat toezicht op en monitoring van deze zelfstandigheid versterkt en geïnstitutionaliseerd dient te worden.

Ten aanzien van de studeerbaarheid stelt de commissie vast dat het theoretisch onderwijs dat in de verschillende mastervakken wordt gegeven van voldoende niveau is en passend voor een masteropleiding. Belangrijke punten van zorg en aandacht zijn de beperkte beschikbaarheid en grote omvang en duur van de klinische stage in de klinisch georiënteerde mastertrajecten. De commissie vindt dat de omvang en duur van de klinische stages niet in overeenstemming zijn met het aantal studiepunten dat hiervoor staat in de masteropleiding.

De opleidings specifieke voorzieningen, waaronder de onderzoeksfaciliteiten, de digitale leeromgeving en de studiebegeleiding zijn toereikend. Binnen de opleidingen wordt een adequaat en gedegen systeem van vak- en onderwijsbeoordelingen gehanteerd.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie is van mening dat de gehanteerde toetsen goed aansluiten bij de inhoud, werkvormen en leerdoelen van de mastervakken. Zij ziet graag dat de betrokkenheid bij en beoordeling van stages vanuit de opleiding worden geëxpliciteerd. Zij heeft de indruk dat op dit moment de verantwoordelijkheid hiervoor voor een belangrijk deel bij de externe stagebegeleider ligt.

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft de commissie een selectie van masterscripties bestudeerd en beoordeeld. De commissie oordeelt dat de oorspronkelijke beoordelingen van de masterscripties en de gemaakte opmerkingen van docenten in overeenstemming zijn met

die van de commissie. De commissie vindt het positief dat de masterscripties door twee beoordelaars worden beoordeeld en achteraf ook nog eens worden gecontroleerd door de examencommissie. De commissie merkt daarbij wel op dat het voor de commissie niet goed zichtbaar was wat de mening/beoordeling van de tweede beoordelaar is aangezien er sprake is van een gezamenlijk eindcijfer.

De commissie oordeelt dat uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in vervolgoopleidingen en de beroepspraktijk functioneren, blijkt dat het gerealiseerde niveau voldoende is. Zij concludeert dat de masteropleiding Psychologie over een adequaat systeem van toetsing beschikt en dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate worden gerealiseerd.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Psychologie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Psychologie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 24 september 2012

Prof. dr. W.T.A.M. (Walter) Everaerd, voorzitter

Drs. R.G.T. (Ronald) Duzijn, secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De zelfevaluatie en de verantwoordelijken voor de opleidingen geven aan dat het karakter van de bachelor- en masteropleiding Psychologie mede wordt bepaald door de onderwijsvisie van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Daarin staan twee aspecten centraal, namelijk academisch burgerschap en aandacht voor diversiteit. De VU wil academische professionals en burgers opleiden die vanuit een onderzoekende houding te werk gaan en hun verantwoordelijkheid nemen voor maatschappelijke problemen en wetenschappelijke vraagstukken. Daarnaast beoogt de VU een academische omgeving te bieden, waarin studenten en docenten geïnteresseerd zijn in en goed kunnen omgaan met verschillen in overtuiging. Hierbij hoort dat zij inzicht hebben in culturele en levensbeschouwelijke vooronderstellingen, dat zij daarop kunnen reflecteren en dat ze leren hoe die vruchtbaar kunnen worden gemaakt voor wetenschappelijke inzichten en maatschappelijk handelen.

Bacheloropleiding Psychologie

De doelstelling van de bacheloropleiding Psychologie luidt: zodanig kennis, vaardigheden en inzicht bijbrengen op het gebied van de psychologie dat de afgestudeerde in aanmerking komt voor een functie op de arbeidsmarkt op bachelorniveau en voor een masteropleiding. Deze doelstelling is geoperationaliseerd in de eindtermen zoals beschreven in Bijlage 3.

Samengevat beoogt de opleiding studenten een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de belangrijkste deelgebieden binnen de psychologie, waaronder zowel de basis- als de toepassingsgeoriënteerde onderdelen vallen, alsmede van de historische, maatschappelijke en wijsgerige grondslagen van de psychologie. Daarnaast biedt de opleiding een gedegen basis in de vorm van kennis van en vaardigheid op het gebied van de methodeleer, statistiek en diagnostiek. Aan het einde van de opleiding worden studenten geacht in staat te zijn een scala aan psychologische verschijnselen te kunnen begrijpen en verklaren, verklaringen op hun geldigheid te onderzoeken en daarover in overeenstemming met de daartoe geldende conventies mondeling of schriftelijk te rapporteren. Studenten worden gestimuleerd om, met inachtneming van de ethische normen, wetenschappelijk onderzoek te beoordelen en onder begeleiding onderzoek te verrichten en hierover te rapporteren. Ten slotte biedt de opleiding de mogelijkheid om kennis en vaardigheden op een specifiek deelgebied van de psychologie uit te breiden in een minor ter voorbereiding op de arbeidsmarkt of een masteropleiding.

De zelfevaluatie beschrijft dat de opleiding qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoet aan het Domeinspecifieke Referentiekader Psychologie, opgenomen in Bijlage 2. De opleiding legt daarbij accenten, ingegeven door de specifieke onderzoeksthema's c.q. -programma's van de VU:

- Genes, behavior and health;
- Social and emotional development;
- Attention and performance;
- Mapping the brain;
- Cognition, affect, behavior and intervention in mental disorders
- Trust, leadership and cooperation

Deze accenten komen tot uitdrukking in de eindtermen van de facultaire minoren op het gebied van de psychologie, te weten: 'Biological psychology', 'Kinder- en jeugdpsychologie', 'Klinische en cognitieve neuropsychologie', 'Klinische psychologie', 'Organisatiepsychologie', 'Sociale psychologie' en 'Research minor psychologie'. De eindtermen van de minoren zijn opgenomen in Bijlage 3.

Masteropleiding Psychologie

De doelstelling van de masteropleiding Psychologie luidt: zodanige kennis, vaardigheden en inzichten bijbrengen op een bepaald gebied van de psychologie dat de afgestudeerde in aanmerking komt voor een functie op de arbeidsmarkt op masterniveau en voor alle relevante vervolgopleidingen. Deze doelstelling is geoperationaliseerd in de eindtermen zoals gespecificeerd in Bijlage 3. De masteropleiding Psychologie sluit aan op een bacheloropleiding Psychologie, waarbij de verschillen liggen in een meer specifieke en gevorderde verwerving van kennis en inzicht van vigerende theorieën, het wetenschappelijk onderzoek waarop deze gebaseerd zijn en de toepassing in de praktijk. Ook heeft de masteropleiding specifiek als doel dat studenten de vaardigheden verwerven en toepassen om bij te dragen aan toetsing en uitbreiding van kennis in wetenschap en praktijk. De masteropleiding kenmerkt zich door een focus op theoriegestuurde praktijkontwikkeling. Studenten worden opgeleid tot 'scientist practioners'. Daar waar onderzoeksmasters focussen op onderzoeksgestuurde theorievorming, stelt de masteropleiding Psychologie studenten in staat te participeren in kennis- en praktijkontwikkeling. Deze focus vraagt van de studenten een grote zelfstandigheid en de vaardigheid te kunnen omgaan met complexere vragen en problemen dan op bachelorniveau. De masteropleiding appelleert aan die zelfstandigheid en toenemende complexiteit, met uit de praktijk voorkomende vragen.

De zelfevaluatie stelt dat de opleidingen wetenschappelijk zijn georiënteerd en geen beroepsopleidingen betreffen. Consequentie is dat in de eindtermen de relatie met de beroepspraktijk niet direct evident is. De verantwoordelijken van de opleidingen benadrukten dat zij zich wel degelijk inspannen om de inhoud van de programma's zo goed mogelijk te laten aansluiten op de beroepspraktijk. Hierover meer onder standaard 2.

De commissie stelt vast dat in de bijlagen bij de onderwijs- en examenreglementen van beide opleidingen de eindtermen expliciet zijn gerelateerd aan de Dublin descriptoren.

Overwegingen

De commissie waardeert de voor de VU kenmerkende elementen als academisch burgerschap en diversiteit als leidraad voor haar opleidingen. Tegelijkertijd ziet de commissie deze karakteristieken niet specifiek uitgewerkt in de eindtermen van de opleidingen psychologie. De eindtermen van de opleidingen zijn in de ogen van de commissie geconcretiseerd, helder

geformuleerd en sluiten goed aan bij het domeinspecifieke referentiekader psychologie. De eindtermen getuigen van gedegen academische, wetenschappelijke opleidingen psychologie, die opleiden tot wetenschappelijk onderlegde psychologen, maar die niet bijzonder afwijken van psychologische opleidingen elders, ook niet ten aanzien van academisch burgerschap en/of diversiteit.

Bacheloropleiding Psychologie

De commissie stelt vast dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Psychologie concreet zijn beschreven, waarbij de indeling naar de Dublin descriptoren is gehanteerd. Zij oordeelt dat de beoogde eindkwalificaties passen binnen het domeinspecifieke referentiekader psychologie. De bacheloropleiding Psychologie beoogt studenten brede, basale kennis en inzicht alsmede een kritische wetenschappelijke houding op het gebied van de psychologie bij te brengen. Afgestudeerden worden geacht om psychologisch onderzoek te kunnen beoordelen, onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek te kunnen verrichten en hierover te kunnen rapporteren in overeenstemming met de gangbare wetenschappelijke conventies. De commissie vindt het positief dat voor de minoren van de bacheloropleiding Psychologie expliciete eindtermen zijn geformuleerd die in het verlengde liggen van de eindtermen van de totale opleiding. De commissie vindt dat hiermee de specifieke onderzoeksexpertise in relatie tot de bacheloropleiding Psychologie goed tot uitdrukking wordt gebracht.

Op basis van de koppeling van de beoogde eindkwalificaties aan de Dublin descriptoren stelt de commissie vast dat het niveau van de opleiding overeenkomt met dat van een bacheloropleiding. Zij is van mening dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding op zichzelf, niet volledig (kunnen) beantwoorden aan een zelfstandige beroepsuitoefening binnen de psychologie. De beoogde eindkwalificaties zijn juist gericht op een aansluitende masteropleiding Psychologie.

De commissie concludeert dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Psychologie qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoende zijn geconcretiseerd. De commissie concludeert dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Masteropleiding Psychologie

De commissie stelt vast dat de beoogde eindkwalificaties van de masteropleiding Psychologie concreet zijn beschreven, waarbij onderscheid is gemaakt tussen algemeen geldende eindtermen en specifieke eindtermen toegesneden op de vijf mastertrajecten. Daarbij zijn de beoogde eindkwalificaties gekoppeld aan de Dublin descriptoren.

De commissie vindt dat de beoogde eindkwalificaties tot uitdrukking brengen dat de masteropleiding Psychologie wetenschappelijk is georiënteerd, met aandacht voor professionele competenties en vaardigheden. De wetenschappelijke oriëntatie, gelardeerd met professionele elementen, komt in de ogen van de commissie goed tot uitdrukking in de specifieke eindtermen die voor ieder mastertraject zijn opgesteld. De eindtermen 'Kennis en inzicht' verwijzen naar de psychologische wetenschap, terwijl de eindtermen 'Toepassen van kennis en inzicht' concrete raakvlakken hebben met de professionele beroepspraktijk. De opleiding bouwt voort op de academische en wetenschappelijke vorming van de bacheloropleiding Psychologie en beoogt studenten een wetenschappelijk onderbouwde expertise bij te brengen op het gebied van een bepaalde subdiscipline. Afgestudeerde psychologen worden geacht in staat te zijn met een grotere mate van zelfstandigheid wetenschappelijk onderzoek te beoordelen, te verrichten en erover te rapporteren. Voorts

beoogt de masteropleiding studenten in staat te stellen vanuit een wetenschappelijke oriëntatie vragen uit de beroepspraktijk te beantwoorden.

De commissie is van mening dat de beoogde eindkwalificaties qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoende zijn geconcretiseerd en passen binnen het domeinspecifieke referentiekader.

De commissie concludeert dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als voldoende.

Masteropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 1 als voldoende.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Bacheloropleiding Psychologie

Het programma van de bacheloropleiding Psychologie beslaat 180 EC, waarvan 120 EC verplichte onderdelen en 60 EC keuzeonderdelen zijn. De keuzeonderdelen bestaan uit themavakken, profileringsruimte/minor, de methodevakken 'Statistiek 3' en 'Methodologie 3' en de bachelorscriptie. Gedurende de drie bachelorjaren neemt het aandeel verplichte onderdelen af en het aandeel keuzeonderdelen toe. Hiermee wordt ernaar gestreefd om de ontwikkeling van studenten naar autonome kennisverwerking en kennisproductie in een zelfgekozen richting te ondersteunen.

De opzet en inhoud van het programma is weergegeven in het schematisch programmaoverzicht, opgenomen in Bijlage 4. De relatie tussen de eindtermen en de vakken is uitgewerkt in een bijlage van de Onderwijs- en Examenregeling Bacheloropleiding Psychologie. Het programma van de bacheloropleiding Psychologie bestaat uit een brede basis van psychologische vakken, gegroepeerd in de volgende vijf clusters:

- Psychologie als wetenschap;
- Individu en pathologie;
- Brein en cognitie;
- Sociale interacties;
- Methoden.

Binnen elk cluster legt de opleiding accenten, die grotendeels bepaald worden door de specifieke onderzoeksexpertise van de participerende afdelingen. De zelfevaluatie bevat een tabel waarin per cluster de relatie en samenhang van de themavakken, de minoren, de keuze

binnen de methodologie- en statistiekvakken en het onderwerp van de bachelorscriptie zijn weergegeven.

Binnen het cluster Psychologie als wetenschap worden verplichte vakken aangeboden die relevant zijn voor alle subdisciplines van de psychologie. Dit betreft de vakken 'Inleiding psychologie', 'Filosofie en psychologie' en 'History and philosophy of psychology'.

Het cluster Individu en pathologie is gericht op de differentiële psychologie en de toepassing daarvan binnen klinische settings. Het cluster omvat de vier verplichte vakken 'Ontwikkelingspsychologie', 'Persoonlijkheidsleer en persoonlijkheidsonderzoek', 'Geestelijke gezondheid en psychopathologie' en 'Gedragsgenetica'. Het cluster omvat daarnaast de keuzevakken: 'Emotionele ontwikkeling', 'Hulpverlening aan adolescenten', 'Hulpverlening aan ouderen' en 'Inleiding in de geestelijke gezondheidszorg'. Verder behoren de minoren en bachelorscripties 'Klinische psychologie', 'Kinder- en jeugdpsychologie' en 'Klinische en cognitieve neuropsychologie' tot dit cluster.

Het cluster Brein en cognitie wordt omschreven als een cluster waarin de nadruk ligt op de algemene fysiologische en functionele basis van gedrag. Het cluster omvat drie verplichte vakken te weten: 'Functioneel', 'Biologische psychologie' en 'Neuropsychologie'. Het cluster kent daarnaast de keuzevakken: 'Cognition and emotion', 'Executieve functies', 'Theoretische psychologie: filosofie, cognitie en brein', 'Toegepaste cognitieve psychologie', 'Stress en Addiction'. Dit cluster omvat tevens de minoren 'Biological psychology', 'Klinische en cognitieve neuropsychologie' en de researchminor 'Psychology'. De bachelorscripties 'Biologische psychologie' en 'Klinische en cognitieve neuropsychologie' maken eveneens deel uit van dit cluster.

Binnen het cluster Sociale interacties wordt voornamelijk ingegaan op interacties tussen mensen op verschillende niveaus. Het cluster omvat de volgende verplichte vakken: 'Sociale psychologie', 'Arbeid en organisatie', 'Interculturele psychologie', en 'Communication'. De keuzevakken binnen dit cluster zijn: 'Consumentenpsychologie', 'Godsdienstpsychologie', 'Human cooperation: selfishness versus altruïsme' en 'The social animal', de minoren 'Organisatiepsychologie', 'Sociale psychologie' en de research minor 'Psychology en de bachelorscripties 'Arbeids- en organisatiepsychologie' en 'Sociale psychologie'.

In de praktijk kiezen studenten voor een bepaald onderwerp voor de bachelorscriptie, hetgeen consequenties heeft voor de overige keuzeonderdelen. Daarbij worden studenten aangemoedigd om een consistente keuze te maken voor een totaalpakket aan vakken dat aansluit op een verdere specialisatie in de daarop volgende masteropleiding. Indien relevant, kunnen zij voldoen aan de eisen die gesteld worden aan de basisaantekening psychodiagnostiek (BAPD) en toelating tot de postacademische GZ-opleiding.

Studenten merkten in de gesprekken met de commissie op dat zij het keuzeproces en –traject richting een specialisatie als zorgvuldig en gedegen ervaren. Zij worden gedurende de opleiding goed ingelicht over de keuzes die zij kunnen en moeten maken om voor te sorteren op een bepaald mastertraject.

Docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat de samenhang van vakken met name binnen de clusters en op het niveau van de afdelingen wordt bewaakt door formeel en informeel overleg van docenten. De opleidingscommissie en het faculteitsbestuur hebben een bewakende rol ten aanzien van de inpasbaarheid van nieuwe en gewijzigde vakken in het totale curriculum. Daarbij werd opgemerkt dat vanaf volgend jaar een structuur wordt

ingevoerd om meer samenhang op het niveau van de totale bacheloropleiding te bewerkstelligen. Hierbij werd gewezen op de verplichte, gestandaardiseerde studiehandleiding die vanaf collegejaar 2012 zal gelden, waarin ondermeer de plaats, positie en relatie van het vak ten opzichte van de andere vakken in het curriculum moeten worden beschreven.

Verder werd door de docenten opgemerkt dat het onderwijs met betrekking tot de academische vaardigheden een progressieve opbouw kent en dat de afzonderlijke clusters/afdelingen hiervoor verantwoordelijk zijn. Ten aanzien van het cluster Methoden werd door hen gewezen op de zorgvuldig opgebouwde lijn voor schrijfvaardigheden.

Wetenschappelijk karakter

Het cluster Methoden heeft met 48 EC een substantiële omvang binnen de opleiding. De verantwoordelijken voor de opleiding lichtten in het gesprek met de commissie toe dat het methodencurriculum is vernieuwd en in 2010 is geïmplementeerd. Met het nieuwe methodencurriculum legt het programma sterke nadruk op het verwerven van kennis van onderzoeksmethodologie en -vaardigheden en het aanleren van die vaardigheden, waaronder het zelf kunnen verzamelen van informatie, het analyseren ervan en het schrijven en het presenteren van de bevindingen.

Het cluster Methoden omvat de verplichte methodevakken 'Methodologie 1 en 2', 'Statistiek 1 en 2' en 'Meten en diagnostiek 1 en 2'. De keuzemogelijkheid binnen dit cluster ligt in de vakken 'Statistiek 3' en 'Methodologie 3'. Studenten zijn verplicht beide vakken te volgen, maar maken binnen deze vakken een keuze uit verschillende varianten en statistische modellen, in lijn met het onderwerp van de bachelorscriptie.

De zelfevaluatie geeft aan dat het uitgangspunt voor het programma is dat onderzoek en inhoud sterk aan elkaar gekoppeld worden. De onderzoeksmethoden uit het cluster Methoden komen niet alleen aan bod in de vakken van dit cluster, maar krijgen ook aandacht in de vakken van de overige clusters. In de gesprekken met verantwoordelijken en docenten werd benadrukt dat de docenten van de methodevakken in dienst zijn van een wetenschappelijke afdeling, waardoor onderzoeksmethoden niet op zich komen te staan.

De psychologische minoren van de faculteit brengen de inhoudelijke, wetenschappelijke specificiteit van de opleiding tot uiting. De faculteit kent 6 onderzoeksprogramma's op het gebied van de psychologie en ieder onderzoeksprogramma kent een 'eigen' minor waarin specifieke theoretische kennis en inzicht, de toepassing daarvan en bijzondere vaardigheden en technieken met betrekking tot onderzoek en diagnostiek centraal staan. Dit betreft de minoren:

- Biological psychology;
- Kinder- en jeugdpsychologie;
- Klinische en cognitieve neuropsychologie;
- Klinische psychologie;
- Organisatiepsychologie;
- Sociale psychologie;
- Research minor psychologie.

Twee van de minoren in dit cluster, de minor Biological psychology en de Research minor psychology, worden geheel in het Engels gedoceerd en getentamineerd. Volgens de zelfevaluatie worden studenten hierdoor optimaal voorbereid op het internationale werkveld en de onderzoeksmasters, die in het verlengde van deze minoren liggen.

De verantwoordelijken gaven in het gesprek met de commissie aan dat met de recente introductie van de minoren het curriculum nu de ruimte biedt om tijdelijk in het buitenland te studeren. Het internationale karakter van de opleiding zou hiermee versterkt kunnen worden. Tegelijkertijd is de constatering dat veel studenten kiezen voor een klinische specialisatie in Nederland en dat daarmee een verblijf in het buitenland tijdens de minorruimte moeilijk te realiseren is.

Na de minor wordt de bacheloropleiding afgerond met een bachelorscriptie. Studenten kunnen kiezen uit een afgebakend aantal bachelorscriptie-onderwerpen en nemen vervolgens deel aan een bachelorscriptie-werkgroep. Studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij in de werkgroep gezamenlijk werken aan het onderzoek dat voor iedere student is aangevuld met specifieke individuele vragen; iedere student onderzoekt dus een eigen onderzoeksvraag binnen de context van een groter onderzoek. Binnen de werkgroepen gelden werkafspraken en worden studenten geacht om kritisch naar elkaars werk te kijken. Het geven van peer feedback telt voor 10% mee voor het eindcijfer van de bachelorscriptie. Studenten merkten daarbij op dat de werkwijze binnen de werkgroepen verschilt en afhankelijk is van het cluster of wetenschappelijke afdeling waarbinnen het onderwerp van de bachelorscriptie valt.

Voor studenten die meer willen en kunnen doen dan het reguliere programma, biedt de VU een honoursprogramma aan. Studenten die aan het honoursprogramma deelnemen, volgen 30 EC aan extra vakken in het tweede en derde bachelorjaar naast hun reguliere programma. Het succesvol afronden van het honoursprogramma leidt tot een aantekening op de bul.

Masteropleiding Psychologie

De masteropleiding Psychologie kent vijf trajecten:

- Arbeids- en organisatiepsychologie
- Kinder- en jeugdpsychologie
- Klinische neuropsychologie
- Klinische psychologie
- Sociale psychologie

De mastertrajecten hebben een omvang van 60 EC en zijn qua opbouw vrijwel gelijk. Inhoudelijk kent ieder mastertraject een eigen programma, bestaande uit een specialisatie van 18 tot 30 EC, een stage van 12 tot 24 EC en een afsluitende masterscriptie van 16 tot 18 EC. Het schematisch programmaoverzicht van de masteropleiding Psychologie is opgenomen in Bijlage 4.

De invulling van de mastertrajecten ligt in het verlengde van de verschillende onderzoeksprogramma's van de faculteit. De relatie tussen de vakken en eindtermen is uitgewerkt in een bijlage van de Onderwijs- en Examenregeling Masteropleiding Psychologie.

Het mastertraject Arbeids- en organisatiepsychologie bevat twee lijnen: personeelspsychologie en organisatiepsychologie. De personeelspsychologische lijn richt zich op de verschillende fasen in de werkloopbaan, met onderwerpen als werkzoekgedrag, personeelsselectie en meting van individuele verschillen. In de organisatiepsychologische onderwijslijn ligt de nadruk op thema's als leiderschap, organisatiecultuur en groepsprocessen binnen organisaties. Naast deze twee lijnen kunnen studenten binnen het mastertraject ook kiezen voor het vak 'Consumentenpsychologie' of een keuzevak uit een verwante richting bij Economie of Rechtsgeleerdheid.

Het programma van het mastertraject Kinder- en jeugdpsychologie legt een sterk accent op de verwerving van zowel professionele vaardigheden relevant voor de uitoefening van het beroep in een praktische setting als academische vaardigheden nodig voor het begrijpen, ontwikkelen en toepassen van wetenschappelijke inzichten. Studenten kunnen het accent leggen op de klinische kinder- en jeugdpsychologie, op het gedrag van kinderen binnen de schoolcontext of zich kwalificeren tot algemeen kinder- en jeugdpsycholoog. Hiermee kunnen zij de arbeidsmarkt op als beleidsmedewerker, onderzoeker of algemeen (kinder- en jeugd)psycholoog. Om in aanmerking te kunnen komen voor een aansluitende postinitiële opleiding dienen studenten in ieder geval twee van de volgende drie vakken te kiezen: 'Pediatrische psychologie', 'Evidence-based behandeling van emotionele en gedragsproblemen' en 'Preventie van psychopathologie bij kinderen en jongeren'.

De relatie tussen cognitie en motoriek, waar met name executieve functies en executieve functiestoornissen een grote rol spelen, staat als thema centraal in het mastertraject Klinische neuropsychologie. In de verschillende vakken worden neuropsychologie, neuropathologie en neurologie betrokken op neuropsychologische stoornissen. Het onderwijs bouwt voort op het sterk klinische, direct patiëntgerichte onderwijs zoals dat verzorgd wordt in de minor van het derde bachelorjaar. Het onderwijs is gericht op uitbreiding van kennis op het gebied van de neuroanatomie en neurofysiologie van stoornissen van het perifere en centraal zenuwstelsel, op het gebied van de ontwikkelings- en verouderingsprocessen en op het gebied van de endocrinologische processen. Daarnaast wordt ingegaan op de meest voorkomende neuropsychologische interventies.

Het mastertraject Klinische psychologie heeft de focus op de drie kerntaken van de klinisch psycholoog: diagnostiek, begeleiding en behandeling en wetenschappelijk onderzoek (evidence based mental health care). Het programma kent een vast deel, waaronder het 'Seminarium gedragstherapie' en de 'Praktijkstage Klinische psychologie', en keuzevakken. De keuzevakken – waarvan de student er minimaal twee moet kiezen - hebben elk een focus op specifieke en actuele aandachtsgebieden binnen de GGZ.

In het mastertraject Sociale psychologie worden vakken aangeboden gericht op verdieping en toepassing van sociaalpsychologische inzichten en theorieën op maatschappelijk vraagstukken. Daarbij wordt nadruk gelegd op doelgerichte verslaglegging waarbij ervaring wordt opgedaan met het schrijven voor een specialistisch lezerspubliek (bijvoorbeeld een nota voor de overheid) dan wel een algemeen lezerspubliek (bijvoorbeeld een artikel voor de wetenschaapsbijlage van *de Volkskrant*). Ten slotte komen methodologische vaardigheden die nodig zijn om onderzoek te kunnen doen in het veld aan bod.

Oriëntatie op de beroepspraktijk

De zelfevaluatie geeft aan dat actuele discussies in de wetenschap en de maatschappij in het onderwijs worden geïntegreerd en dat in zoveel mogelijk vakken aandacht is voor culturele en levensbeschouwelijke diversiteit.

In alle mastertrajecten wordt inhoud en vorm gegeven aan de voorbereiding van studenten op de beroepspraktijk van de psycholoog. Naast theoretische en methodologische kennis komen professionele en praktische beroepsvaardigheden, zoals diagnostiek, gespreksvoering en behandeling en beroepsethische zaken, aan bod. Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door praktijkvoorbeelden in colleges op te nemen (deels voorbeelden uit de eigen klinische praktijk van docenten), gastdocenten uit het werkveld in het onderwijs in te zetten en praktijkopdrachten/casuïstiek te integreren. Studenten en alumni, van de klinisch georiënteerde mastertrajecten in het bijzonder, gaven aan dat training in gespreksvoering en

gespreksvaardigheden nog onvoldoende in de vakken aan bod komen. Deze professionele vaardigheden oefenen zij voornamelijk gedurende de stage.

In aansluiting op de theoretische vakken lopen studenten een stage, waarin gestreefd wordt aansluiting te vinden op de latere beroepspraktijk en waarin zij leren de verworven kennis en vaardigheden toe te passen in een echte werksituatie. In de stage krijgt de student de gelegenheid om onder begeleiding kennis te maken met de praktijk en het handelen van de psycholoog. De stage wordt afgesloten met een verslag over de ervaringen in de praktijk, waarbij tevens theoretisch gereflecteerd wordt op de inhoud van de praktijkwerkzaamheden.

In de klinisch georiënteerde mastertrajecten (Kind- en jeugdpsychologie, Klinische neuropsychologie en Klinische psychologie) is er sprake van een klinische stage met een minimale omvang van zes maanden. De klinische stage beoogt de theoretische en klinische kennis van de student in de praktijk, waaronder algemene ziekenhuizen, revalidatiecentra, verzorgings- en verpleeghuizen, GGZ-instellingen en scholen, te intensiveren. Uit de gesprekken met studenten en docenten kwam naar voren dat de klinische stage een duur kan hebben van 9 maanden met een inzet van 2 tot 3 dagen per week. Gedurende de klinische stage nemen studenten deel aan 3 tot 6 intervisiebijeenkomsten (afhankelijk van het mastertraject) waarin zij van de interne stagebegeleider feedback ontvangen. Het merendeel van de begeleiding en feedback ontvangen de studenten echter van de externe stagebegeleider, een professional werkzaam bij de stageverlenende instelling. De externe stagebegeleider bepaalt impliciet of een student wel/niet geschikt is voor het klinische vak.

De verantwoordelijken en docenten gaven in de gesprekken met de commissie aan dat enkele jaren geleden het curriculum van de klinisch georiënteerde mastertrajecten zodanig is gewijzigd dat studenten meteen vanaf het begin van de opleiding met de stage kunnen beginnen, onder de voorwaarde dat de bijbehorende minor in de bacheloropleiding is gevolgd. Op deze wijze tracht men vanuit de opleiding de spreiding en daarmee de beschikbaarheid van stageplaatsen te vergroten en de afhankelijkheid van de grootte en duur van de klinische stages voor studenten te verminderen. Studenten gaven aan dat de consequentie hiervan is dat zij al in de bacheloropleiding op zoek 'moeten' gaan naar een geschikte stageplaats. Docenten merkten in de gesprekken met de commissie op dat ondanks de vele, goede en intensieve contacten met bedrijven en instellingen, de beschikbaarheid van (klinische) stageplaatsen in toenemende mate een knellend probleem vormt. Voor de komende periode streeft de opleiding naar uniforme stageovereenkomsten voor de verschillende afdelingen c.q. mastertrajecten en wil daarmee beter grip krijgen op de beschikbaarheid, omvang en duur van de stages.

Het mastertraject wordt afgesloten met een masterscriptie waarin de student aantoont op basis van de verworven kennis, analytische en communicatieve vaardigheden zelfstandig onderzoek te kunnen doen en professioneel te rapporteren. Studenten voeren, onder begeleiding, zelfstandig een wetenschappelijk psychologisch onderzoek uit hetgeen resulteert in een masterscriptie. Het zelfstandig uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek houdt in dat de student zelf data verzamelt, analyseert en beschrijft in de vorm van een wetenschappelijk artikel. Drie keer per jaar vindt er een presentatiedag plaats, waarop de student de masterscriptie kan presenteren aan een publiek van medestudenten en stafleden.

Didactische uitgangspunten en werkvormen

Op basis van de zelfevaluatie en de gesprekken met de verantwoordelijken en docenten stelt de commissie vast dat met de keuze van onderwijsvormen binnen de opleidingen gestreefd wordt naar bevordering van het leerproces. Daarbij speelt zelfstandigheid en eigen

verantwoordelijkheid van de student een grote rol. Bij de toepassing van onderwijsvormen wordt in de opleidingen een onderscheid gemaakt tussen vakken waarbij voornamelijk het verwerven van kennis en inzichten centraal staat en vakken die als belangrijkste doel hebben kennis toe te passen en vaardigheden te leren. In de kennisvakken wordt vooral gewerkt met hoorcolleges, die studenten (in combinatie met de digitale leeromgeving) ondersteunen bij het zich eigen maken van de literatuur die in een tentamen wordt getoetst. De digitale leeromgeving bevat aanvullende informatie en oefenmogelijkheden. Op deze wijze leren studenten zichzelf te sturen.

De omvang van de hoorcolleges varieert van ongeveer 400 studenten (in de verplichte vakken binnen de bacheloropleiding) tot ongeveer 25 studenten (in verschillende keuzevakken binnen de bacheloropleiding en de meeste vakken binnen de masteropleiding). Binnen het kleinschalige onderwijs is vaak sprake van een combinatie van activerende hoorcolleges (met ruimte voor interactie) en practicumonderwijs. Parallel aan de vakken met uitsluitend hoorcollegeonderwijs wordt zowel in de bacheloropleiding als in de masteropleiding activerend werkgroeponderwijs aangeboden. Ook met behulp van tussentijdse opdrachten in het onderwijs worden studenten geactiveerd. Doordat er per studiejaar slechts twee toetsmogelijkheden worden aangeboden, worden studenten gestimuleerd het onderwijs te volgen en zich op een serieuze wijze voor te bereiden op de toets.

De leden van de opleidingscommissie gaven in het gesprek met de commissie aan dat het activerend onderwijs met name nog kan worden versterkt in het eerste en tweede jaar van de bacheloropleiding en dat dit een aandachtspunt is voor de komende tijd.

De vakken binnen het Methodencluster van de bacheloropleiding zijn met ingang van het studiejaar 2009-2010 nieuw ingericht. Binnen alle methodevakken wordt onderwijs gegeven in kleinschalige, vaste werkgroepen van 16 tot 20 studenten. Vaste werkgroepdocenten ondersteunen studenten wekelijks bij het oefenen van academische vaardigheden en het toepassen van kennis op het gebied van methoden, statistiek en diagnostiek, die zij hebben opgedaan in hoorcolleges en door het bestuderen van literatuur. De werkgroepdocenten stemmen wekelijks met elkaar af over de aanpak en delen hun ervaringen, samen met de coördinator van het werkgroeponderwijs.

De zelfevaluatie geeft aan dat de vaste werkgroepen binnen het methodecluster ook moeten bewerkstelligen dat beginnende studenten zich thuis voelen, sociale binding krijgen en weten waar ze terecht kunnen met vragen en problemen. Werkgroepbegeleiders signaleren als studenten problemen hebben of extra begeleiding nodig hebben en verwijzen hen zo nodig door naar de studieadviseur. Met ingang van het studiejaar 2012-2013 fungeren de werkgroepdocenten ook als tutores.

In een aantal gevallen wordt de digitale leeromgeving 'Blackboard' intensiever ingezet, met als doel studenten te activeren. Met name bij de vakken van het methodecurriculum wordt Blackboard activerend ingezet. Zo wordt bij het statistiekonderwijs gewerkt met digitale opgaven met feedback, wordt er gebruik gemaakt van een discussion board waarbij in het nieuwe studiejaar een moderator wordt ingezet en wordt er gebruik gemaakt van MyStatLab. MyStatLab is een database met interactieve vragen waaruit door de docenten een selectie gemaakt wordt. Deze vragen dienen voor zelfstudie, ter verdieping van de stof. Ook geeft dit speciaal op statistiek gericht systeem een goede indicatie van de participatie van de studenten. Bij het vak 'Inleiding psychologie' wordt, naast Blackboard, ook gebruik gemaakt van Questionmark Perception. Dit systeem is speciaal ingericht om op grote schaal op accurate en betrouwbare wijze toetsen af te nemen.

Studeerbaarheid

Toegang tot de bacheloropleiding Psychologie hebben studenten met een VWO-diploma, een HBO-propedeuse en HBO-diploma. Alle instromende studenten nemen, voordat zij aan het onderwijsprogramma van de bacheloropleiding beginnen, deel aan de verplichte taal- en wiskundetoets. De taaltoets dient met een voldoende te worden afgesloten om het vak 'Inleiding psychologie' te kunnen behalen. Indien voor de toets een onvoldoende wordt behaald, dient een verplichte taalcursus te worden gevolgd en met een voldoende te worden afgerond. De wiskundetoets is diagnostisch en bedoeld om studenten voor te bereiden op het benodigde wiskundeniveau voor het methodeonderwijs. Studenten die de toets niet halen worden aangemoedigd hun kennis bij te spijkeren door het volgen van een aanvullende cursus. Het cijfer van de wiskundetoets telt voor 10% mee voor het eindcijfer van het vak 'Statistiek 1'.

De zelfevaluatie beschrijft dat met de inhoud, opbouw en vorm van het programma wordt beoogd studenten vroegtijdig te selecteren, zodat de aandacht uit kan gaan naar de gemotiveerde studenten die de capaciteiten bezitten om de opleiding succesvol te doorlopen. In 2005 is het bindend studieadvies (BSA) ingevoerd, met als doel studenten vroegtijdig te selecteren, bij voorkeur in het eerste half jaar, en daarmee de uitval na het eerste jaar zoveel mogelijk te beperken.

De masteropleiding Psychologie kent een strikt instroombeleid waarbij een beperkt aantal academische bacheloropleidingen toelating geeft. Aanvullend geldt dat de minorvakken als ingangseis dienen voor de mastertrajecten. De opleiding kent geen schakelprogramma voor bepaalde categorieën studenten.

Het studiejaar is als volgt ingedeeld: twee semesters van twintig weken, met elk twee periodes van acht weken en één van vier weken. In totaal telt het jaarrooster zes periodes. Aan het einde van elke acht- of vierweekse periode volgt een toetsweek. In de achtweekse periodes worden 12 EC aan vakken aangeboden en in de vierweekse periodes worden 6 EC aan vakken aangeboden. Omdat alle vakken een omvang van 6 EC hebben, worden er in de regel twee vakken aangeboden in de periodes 1, 2, 4 en 5 en wordt er steeds 1 vak aangeboden in de periodes 3 en 6. Op deze wijze lopen er steeds twee of drie vakken parallel en is het mogelijk toetsweken onderwijsluw te houden en wordt de studielast voor studenten zoveel mogelijk gespreid. Intensieve vakken, met werkgroeponderwijs en tussentijdse opdrachten lopen parallel aan vakken met hoorcolleges, waarbij meer vrijheid bestaat studeeractiviteiten zelf in te plannen.

De spreiding van de studielast over het jaar wordt daarnaast bewaakt binnen het kwaliteitszorgsysteem van de faculteit. Alle vakken worden jaarlijks geëvalueerd. Een standaardvraag hierbij is of de totale studielast van het vak overeenkomt met het aantal studiepunten dat er voor staat. Indien dit niet het geval is, dient dit te worden toegelicht. Op het moment dat hieruit of uit andere opmerkingen (over niveau bijvoorbeeld) blijkt dat een groot deel van de studenten het vak (in combinatie met andere vakken) als te zwaar heeft ervaren, wordt allereerst de vakverantwoordelijke gevraagd met verbeter suggesties te komen. Daarnaast kennen de opleidingen jaarvertegenwoordigers, die problemen signaleren en deze met docenten bespreken. Jaarvertegenwoordigers worden vier maal per jaar gevraagd om naar aanleiding van de vakevaluaties aanvullende input te geven aan het faculteitsbestuur.

Studenten gaven in de gesprekken met de commissie aan dat zij de studielast in zowel de bacheloropleiding als de masteropleiding als aanvaardbaar ervaren. Beide opleidingen worden door studenten ervaren als pittig, uitdagend, maar goed studeerbaar. Ten aanzien van de

bacheloropleiding merkten de studenten op dat deze zodanig is opgebouwd dat eerst basiskennis van de psychologie wordt verkregen, die vervolgens geleidelijk aan wordt verbreed en verdiept.

Geen van beide opleidingen kent concrete struikelblokken. Studenten gaven aan dat de statistiekvakken voor een deel van de studenten als moeilijk worden ervaren, maar dat men hierop wordt voorbereid en hier goed in wordt begeleid. Studenten gaven aan gemiddeld 30 uur per week in de bacheloropleiding en 40 uur per week in de masteropleiding aan de studie te besteden. Uitzondering hierop vormt het mastertraject 'Sociale psychologie' waarvan werd gezegd dat het programma op onderdelen als licht en weinig uitdagend wordt ervaren door een beperkte hoeveelheid literatuur en een beperkt aantal opdrachten.

De klinisch georiënteerde mastertrajecten worden als pittig ervaren door de combinatie van vakken, de omvangrijke en lange klinische stage en scriptietraject. Daarbij werd aangegeven dat tot op heden het vinden, inplannen en volgen van een stage met veel inspanning nog te realiseren is, maar dat dit in toenemende mate een knelpunt vormt vanwege de toenemende onderlinge concurrentie en bezuinigingen bij stageverlenende organisaties.

Docenten

In Bijlage 5 is een tabel met de staf-studentratio van de bachelor- en masteropleiding psychologie. De staf-studentratio voor de bacheloropleiding bedraagt 1:43 en voor de masteropleiding 1:29. De meeste docenten hebben naast hun onderwijstaak ook onderzoekstaken binnen een onderzoeksprogramma. Per functiegroep (hoogleraar, UHD, UD, docent, onderzoeker en promovendus) is een verdeling van taken vastgesteld. Voor UHD's bijvoorbeeld geldt een verdeling van 40% onderzoek, 40% onderwijs en 20% overige taken. De verantwoordelijken lichtten in het gesprek met de commissie toe dat de verdelingsnormen van toepassing zijn op afdelingsniveau en dat per individuele docent de verdeling van taken kan verschillen.

Ruim 60% van het theoretische, inhoudelijke onderwijs wordt verzorgd door gepromoveerde docenten. Van het methodenonderwijs wordt 25% door gepromoveerde docenten verzorgd. 100% van de hoorcolleges binnen het methodecluster wordt door gepromoveerde docenten verzorgd; de werkgroepen worden met name verzorgd door niet gepromoveerde docenten. Een deel van de docenten is expliciet geselecteerd op ervaring in de klinische praktijk, de zogenaamde klinische docenten.

Iedere docent dient te beschikken over de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). Naast de aanwezigheid van een onderwijskundige professionaliteit zoals gewaarborgd door de Basiskwalificatie Onderwijs, hecht het faculteitsbestuur ook aan de aanwezigheid van voldoende inhoudelijke expertise bij de verschillende docenten. Afdelingshoofden bepalen in principe zelf welke docent ze voor welk vak inzetten.

Studenten en alumni gaven in de gesprekken met de commissie aan dat zij de docenten goed bereikbaar en uitermate betrokken vinden. Volgens hen is er veel interactie tussen docenten en studenten. De inzet van gastdocenten uit de praktijk werd als een waardevolle en interessante aanvulling gezien op het theoretische, wetenschappelijke onderwijs.

Opleidings specifieke voorzieningen

De faculteit vindt het belangrijk dat studenten zich op hun plaats voelen en begeleiding kunnen krijgen indien gewenst en noodzakelijk. Voor de eerstejaars studenten is 0,6 FTE studieadviseur beschikbaar. In aanvulling daarop hebben de werkgroepdocenten een

signalerende en doorverwijzende functie. Gedurende het studiejaar ontvangen eerstejaars studenten regelmatig e-mail van de studieadviseur. Een deel van de e-mails is informatief van aard, een ander deel van de e-mails bevat een (pre)advies op basis van behaalde studiepunten. Studenten die niet nominaal studeren, worden daarop gewezen, ontvangen tips over studievaardigheden en worden aangemoedigd langs te komen bij de studieadviseur. De studieadviseur wijst studenten op mogelijkheden om cursussen te volgen bij het Centrum voor Studie en Loopbaan (met betrekking tot studiekeuzeproblematiek, studievaardigheden, maar ook psychische problematiek, zoals omgaan met faalangst) en kan studenten doorverwijzen naar studentenpsychologen en studentendecanen. Het eerste preadvies ten aanzien van het bindend studieadvies wordt in november verstuurd.

Bij bijna alle vakken binnen de opleidingen wordt gebruik gemaakt van Blackboard om collegesheets en nadere informatie over het vak op te plaatsen, informatie te geven over het rooster en voor het plaatsen van voorbeeldtoetsen en modelantwoorden. Dit laatste is sinds 2011 verplicht voor alle vakken. Bij een deel van de vakken zijn ook digitale hoorcolleges te vinden: audio- ofwel video-opnamen van de hoorcolleges, gekoppeld aan de PowerPoint-presentatie. Bij vakken waarbij opdrachten moeten worden ingeleverd, wordt gebruik gemaakt van Safe Assign, waarbij ingeleverde opdrachten ook op plagiaat worden gecontroleerd. In toenemende mate wordt Blackboard activerend ingezet, bijvoorbeeld door het gebruik van het discussion board, het reviewen van elkaars opdrachten en het laten maken van oefentoetsen.

De faculteit beschikt over eigen onderzoeksruimtes die worden gebruikt voor psychologisch onderzoek door stafleden, postdocs en promovendi. Daarnaast worden ze ook gebruikt ten behoeve van het onderwijs, bijvoorbeeld voor onderzoeksstages, scriptieonderzoek en voor illustratiedoeleinden bij diverse studieonderdelen voor verder gevorderde studenten. Alle onderzoeksruimtes zijn vrij toegankelijk voor studenten. Onderzoeksruimtes die voor de opleidingen ter beschikking staan zijn ondermeer: elektromagnetisch afgeschermd ruimte (bedoeld voor storingsgevoelige fysiologische metingen op microvoltniveau), gescheiden proefleider en proefpersoon ruimten, testruimten, cellenblokken geschikt voor (computer-ondersteunde) telefonische en schriftelijke afname van vragenlijsten en een cellenblok voorzien van data-aansluitingen, audio/videoaansluitingen, voorbereid op het plaatsen van observatiecamera's. Er is een ontvangstruimte voor proefpersonen en bezoekers, er zijn ruimtes met wastafels, met proefpersoonstoiletten, een douche en een aantal koelkasten, bedoeld voor het verzamelen van bloedmonsters.

De faculteit beschikt ook over een ruimte met een one way screen en uitgebreide opnamemogelijkheden voor observaties in het kader van wetenschappelijk onderzoek. Er wordt gewerkt aan de opzet van een ambulatorium, dat in 2013 ingezet zal gaan worden voor onderwijsdoeleinden. In dit ambulatorium kunnen studenten onder leiding van de klinische docenten ervaring opdoen met klinische activiteiten, zoals diagnostiek en (geprotocolleerde) behandeling. Door het one way screen en de opnamemogelijkheden kunnen de activiteiten zorgvuldig worden gemonitord en ook didactisch worden benut. De ruimte kan gebruikt worden voor diagnostiek en behandeling die meer toezicht en/of bijzondere expertise vragen dan binnen de stageplek voorhanden is.

De opleidingen kennen een uitgebreid en cyclisch systeem van vak- en onderwijsbeoordelingen, waarbij jaarvertegenwoordigers worden gevraagd aanvullende informatie over de ervaringen van studenten te verwoorden. De commissie heeft tijdens het bezoek verschillende evaluaties ingezien en stelt vast dat er een stoplichtenmodel wordt gehanteerd. Goede, hoge evaluatiescores zijn groen gemarkeerd en lage evaluatiescores zijn rood gemarkeerd en

vormen aanleiding om een toelichting en/of verbeteringsvoorstellen van de desbetreffende docent en het afdelingshoofd te vragen.

Overwegingen

Bacheloropleiding Psychologie

De commissie is van mening dat de eindtermen van de bacheloropleiding Psychologie adequaat zijn uitgewerkt in een wetenschappelijk georiënteerd onderwijsprogramma met specialisatiemogelijkheden. Zij stelt vast dat de inhoud van de vakken tezamen de realisatie van de geformuleerde eindtermen waarborgen. Voor de commissie is dit met name zichtbaar in de leerdoelen, opbouw en samenstelling van de verschillende minoren en het methodencurriculum. De minoren zijn in de ogen van de commissie een goede weerspiegeling van de koppeling tussen het wetenschappelijk onderzoek en het inhoudelijk psychologisch onderwijs. Deze koppeling wordt versterkt door het vernieuwde en gedegen methodencurriculum, waarin de verbinding wordt gelegd tussen inhoudelijke kennis en kennis en vaardigheden op het gebied van statistiek, methodologie en diagnostiek.

Afgezien van de Engelstalige literatuur, een aantal Engelstalige vakken en minoren, vindt de commissie dat het internationale karakter van de opleiding nog niet prominent uitgewerkt is in het programma.

Ten aanzien van de oriëntatie op de beroepspraktijk oordeelt de commissie dat zij het niet realistisch acht dat het programma volledig voorbereidt op een psychologische functie in de praktijk. Het programma van de bacheloropleiding is qua aard en inhoud daar niet op ingericht. Het heeft een sterke focus op het bijbrengen van wetenschappelijke basiskennis, inzichten en vaardigheden op het terrein van de psychologie ter voorbereiding op een aansluitende masteropleiding. De commissie waardeert echter de eerste wisselwerking met de beroepspraktijk via het onderwijs in de minoren en de inzet van (externe) docenten uit het werkveld.

De commissie oordeelt dat het programma zorgvuldig is opgebouwd: van inleidend in en breed oriënterend op de psychologie, naar geleidelijk verdiepend en voorsortierend op een specialisatie. Het programma is samengesteld uit vakken die in verschillende inhoudelijke clusters zijn ondergebracht, hetgeen bijdraagt aan een samenhangend curriculum en aan een goede toegeleiding van studenten naar één van de specialisaties binnen de masteropleiding Psychologie.

De commissie is van mening dat het programma van de bacheloropleiding Psychologie goed studeerbaar is. De opbouw en samenhang van het programma met een evenwichtige spreiding van de studielast, maakt dat studenten de opleiding binnen de daarvoor bestemde tijd kunnen afronden. De commissie stelt vast dat de rendementen na 4 jaar overeenkomen met het landelijk gemiddelde.

De commissie vindt dat de minoren met de daaraan verbonden logische keuzes binnen het vak Statistiek 3 en de bachelorscriptie richtinggevend zijn voor studenten en hen ondersteunen in het succesvol doorlopen van het programma.

De commissie waardeert het systeem van signalering en begeleiding van studenten in het eerste jaar van de opleiding in de combinatie van werkgroepdocenten en studieadviseur. Zij vindt het positief dat studenten aan het begin van de opleiding worden getoetst op taal en wiskunde en daarmee zelfinzicht krijgen ten aanzien van hun niveau. Daarnaast vindt zij het

positief dat de werkgroepdocenten binnen het methodecluster problemen signaleren en zo nodig doorverwijzen naar de studieadviseur.

De commissie stelt vast dat studenten zo vroeg mogelijk in hun opleiding worden geïnformeerd over hun mogelijkheden, beperkingen en studievoortgang. De combinatie van het BSA en de intensieve studiebegeleiding is gericht op een hoge selectiviteit van het eerste studiejaar en op beperking van de uitval in het tweede en derde studiejaar.

Ten aanzien van de didactische uitgangspunten en werkvormen stelt de commissie vast dat het kleinschalig, activerend onderwijs tot op heden vooral is gerealiseerd in de vakken van het Methodencluster en van de minoren. Zij is van mening dat consequente verbreding van het activerend onderwijs naar alle vakken in het eerste en tweede jaar van de bacheloropleiding nadere aandacht verdient.

De commissie heeft tijdens het bezoek het studiemateriaal van verschillende vakken van de opleidingen ingezien, waaronder studiehandelingen, literatuur, toetsmodellen, antwoordmodellen, correctiemodellen, handleidingen voor de scripties. Zij vindt het studiemateriaal van goede kwaliteit: concreet, gedetailleerd, actueel en informatief. Het valt de commissie op dat de studiematerialen, afkomstig van verschillende clusters en afdelingen grote variatie vertonen. De commissie adviseert de opleiding om meer kennis te nemen van elkaars studiematerialen en gebruik te maken van 'best practices'. De commissie heeft er vertrouwen in dat meer standaardisatie zal plaatsvinden met de introductie van de verplichte studiehandleidingen voor de vakken van het studiejaar 2012, waarin ook verplicht moet worden gekeken naar aansluiting, samenhang en positionering van het vak ten opzichte van andere vakken in het curriculum.

Masteropleiding Psychologie

De commissie stelt vast dat het programma van de masteropleiding, uitgesplitst naar vijf mastertrajecten, zodanig is samengesteld en opgebouwd dat studenten zich de beoogde gespecialiseerde psychologische kennis, inzicht en vaardigheden in meerdere vakken eigen maken. Zij oordeelt dat de te onderscheiden mastertrajecten logische en herkenbare specialisaties zijn en dat de bijbehorende onderwijsprogramma's de studenten naar de beoogde eindkwalificaties brengen. Het onderwijs binnen een mastertraject wordt verzorgd door een daaraan gelieerde wetenschappelijke afdeling, waarbij de interactie met het wetenschappelijk onderzoek goed is vorm gegeven. Daarnaast ziet de commissie ook de interactie met de beroepspraktijk goed terug in de programma's. Zij stelt vast dat in het onderwijs van de mastertrajecten oog is voor de vertaling en toepassing van gespecialiseerde kennis, inzichten en vaardigheden naar en in de praktijk.

De commissie stelt op basis van het bestudeerde studiemateriaal en gesprekken met de verantwoordelijken en docenten met waardering vast dat alle mastertrajecten, ook de niet klinisch georiënteerde trajecten, een stage kennen waarin de verbinding tussen theorie, wetenschap en praktijk concreet wordt gelegd. Tegelijkertijd stelt zij vast dat de aard, omvang, inhoud en wijze van de stages en begeleiding/feedback gedurende de stageperiode aanmerkelijk verschillen vertonen tussen de mastertrajecten. De commissie adviseert om met de voorgenomen ontwikkeling en implementatie van een stagehandleiding, te streven naar uniformiteit en standaardisatie tussen de trajecten.

Bovenstaande geldt in de ogen van de commissie voor meerdere aspecten van de leeromgeving van de masteropleiding c.q. mastertrajecten. In het algemeen vindt zij dat de onderwijsprogramma's en het onderliggende studiemateriaal binnen de afzonderlijke

mastertrajecten qua inhoud, opbouw en samenhang goed en duidelijk zijn vormgegeven. Tussen de mastertrajecten bestaan echter verschillen in aanpak, werkwijze en gehanteerde formats. De commissie herkent hierin de gedecentraliseerde verantwoordelijkheid van de wetenschappelijke afdelingen voor de inhoud en de vorm van het onderwijs. De commissie heeft vernomen dat in de komende periode meerdere richtlijnen en regels worden ontwikkeld, bijgesteld, aangescherpt en ingevoerd. Zij pleit ervoor om hierbij in te steken op een uniformering op het niveau van de totale masteropleiding en hierbij gebruik te maken van goede concepten/voorbeelden die zij binnen de afzonderlijke trajecten heeft gezien.

De commissie vindt het gevarieerde aanbod aan werk- en toetsvormen als hoorcolleges, werkcolleges, practica, opdrachten en papers en presentaties goed aansluiten bij de inhoud, niveau en leerdoelen van de vakken in de masteropleiding. Zij stelt vast dat de mastertrajecten kleinschalig werkgroeponderwijs en activerende werkvormen kennen, maar dat de intensiteit hiervan per mastertraject verschilt. Bovendien wordt niet binnen alle mastertrajecten de terminologie kleinschalig activerend werkgroeponderwijs gehanteerd, hetgeen voor verwarring kan zorgen.

Hoewel de commissie het concept van meerdere intervisiebijeenkomsten gedurende de klinische stages positief vindt, is zij van mening dat in de praktijk de begeleiding en het geven van feedback vanuit de opleiding wisselend, docentafhankelijk en weinig expliciet plaatsvinden. Begeleiding en beoordeling van studenten gedurende de (klinische) stages geschiedt vooral door de externe stagebegeleiders. Het oordeel over de (on)geschiktheid voor de klinische psychologische praktijk wordt niet expliciet vanuit de opleiding gegeven, maar moet in meer of mindere mate blijken uit de stage en de mening van de externe stagebegeleider hierover.

De begeleiding bij de masterscripties kent in de ogen van de commissie veel variatie en een zekere mate van vrijblijvendheid. De commissie begrijpt dat zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van de student voorop staan, maar vindt dat toezicht op en monitoring van deze zelfstandigheid versterkt en geïnstitutionaliseerd dient te worden.

Ten aanzien van de studeerbaarheid stelt de commissie vast dat het theoretisch onderwijs dat in de verschillende mastervakken wordt gegeven van voldoende niveau is en passend voor een masteropleiding. De studielast van het theoretisch onderwijs is evenredig verdeeld en de commissie heeft geen struikelblokken waargenomen.

Belangrijke punten van zorg en aandacht vormen de beperkte beschikbaarheid en de grote omvang en duur van de klinische stage in de klinisch georiënteerde mastertrajecten. De commissie vindt dat de omvang en duur van de klinische stages niet in overeenstemming zijn met het aantal studiepunten dat hiervoor staat in de masteropleiding. Ondanks dat studenten dit (nog) niet als een groot bezwaar ervaren en de klinische stage zeer waardevol vinden, is de commissie van mening dat de omvang en duur van de klinisch stage afbreuk doet aan de studeerbaarheid en dat ze beter ingepast moet worden in het programma.

De commissie vindt het strikte instroombeleid en de geldende instroomeisen die voor de masteropleiding Psychologie worden gehanteerd positief en zij constateert geen knelpunten bij instromende studenten.

Docenten

De commissie stelt vast dat de vakken van de bacheloropleiding en masteropleiding Psychologie worden gedoceerd door een gekwalificeerde staf, bestaande uit grotendeels

gepromoveerde docenten/onderzoekers. Een belangrijk deel van de staf is hoogleraar, werkzaam in herkenbare wetenschappelijke afdelingen. Docenten beschikken over zowel onderwijskundige professionaliteit, gewaarborgd door de BKO, als inhoudelijke expertise veelal direct voortkomend uit de eigen onderzoekstaken. De commissie is van mening dat de kwalificaties van de docenten zowel de kwaliteit van de inhoud, de wetenschappelijke oriëntatie als het academisch niveau van de programma's waarborgen.

De commissie stelt op basis van de bijlage bij de zelfevaluatie vast dat per docent de verdeling tussen de verschillende taken is vastgelegd. Daarbij merkt zij op dat – ondanks kennis te hebben genomen van verklarende tabellen en de toelichtingen daarop – zij niet kan vaststellen of de genormeerde verdelingen tussen onderwijs- en onderzoekstaken op afdelingsniveau worden gerealiseerd. De commissie vindt de gerealiseerde staf-studentratio's in de bachelor- en masteropleiding voldoende. Daarbij vraagt zij zich wel af of de kwantiteit van personeel toereikend is indien het activerend werkgroeponderwijs wordt uitgebreid.

Opleidings specifieke voorzieningen

De commissie oordeelt dat de opleidings specifieke voorzieningen, waaronder de onderzoeksfaciliteiten, de digitale leeromgeving en de studiebegeleiding toereikend zijn. Met betrekking tot de klinische mastertrajecten vraagt de commissie nadrukkelijk de aandacht voor de toenemende schaarste aan en tijdige beschikbaarheid van klinische stageplaatsen voor studenten.

De commissie is van mening dat binnen de bachelor- en masteropleiding een adequaat en gedegen systeem van vak- en onderwijs-evaluaties wordt gehanteerd. Zij stelt vast dat alle vakken en de curricula structureel door ondermeer studenten worden geëvalueerd op inhoud, proces, wijze van toetsen en uitkomsten. De commissie waardeert het zogenoemde stoplichtenmodel dat wordt gehanteerd.

De commissie concludeert dat de programma's, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen een samenhangende onderwijsleeromgeving vormen. De commissie concludeert tevens dat de inhoud en de vormgeving van de programma's, in samenhang met het personeel en de voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende.

Masteropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Systeem van toetsing

Het systeem van toetsing en beoordeling binnen de bachelor- en masteropleiding Psychologie is vastgelegd in het Kwaliteitszorgplan Toetsing FPP. Dit document is beschikbaar voor zowel docenten als studenten. Studenten merkten in de gesprekken met de commissie op dat zij doorgaans goed worden voorbereid op de tentamens.

Om de validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van toetsen te waarborgen, zijn in het Kwaliteitszorgplan Toetsing voor alle toetsvormen specifieke eisen opgesteld waaraan deze dienen te voldoen. Daarbij is ook aandacht besteed aan de vergelijkbaarheid van toetsgelegenheden, dat wil zeggen, de mate waarin de eerste toets en de herkansingstoets een gelijke moeilijkheidsgraad kennen. Binnen de opleidingen worden aanvullend verschillende instrumenten ingezet om de toetskwaliteit te borgen:

- Studie-informatie: studenten worden in de studiegids en op Blackboard geïnformeerd over de wijze van toetsing (en beoordeling). Vanaf 2012-2013 zal deze informatie ook een vast onderdeel vormen van de studiehandleiding. Voor stages en scripties wordt gewerkt aan een stage- en scriptiehandleiding.
- Peer review: alle schriftelijke meerkeuzetoetsen en schriftelijke toetsen met open vragen dienen door een collega uit hetzelfde vakgebied te worden beoordeeld.
- Voorbeeldtoetsen.
- Modelantwoorden.
- Standaard beoordelingsformulieren.
- Tweede beoordelaar bij mondelinge toetsen, stages en masterscripties.

De examencommissie gaf in het gesprek met de commissie aan dat een toetsmatrijs voor de gehele opleiding nog niet voor handen is, maar dit wel een interessante optie te vinden om te ontwikkelen, in aanvulling op bestaande instrumenten.

Om de studievoortgang van studenten te bevorderen, kent elk vak slechts twee toetsgelegenheden per studiejaar. Voor schriftelijke en mondelinge toetsen betekent dit dat er een eerste kans toets is en een herkansing. Voor opdrachten en verslagen betekent dit dat na ontvangen feedback op de eerste versie nog een tweede, tevens laatste, versie mag worden ingeleverd. Opdrachten en verslagen en scripties worden standaard door de examiner(en) onderzocht op plagiaat, bij voorkeur via SafeAssign in Blackboard. Daarnaast gaat er specifieke aandacht van de examencommissie uit naar het ontstaan van en voorkomen van nieuwe vormen van elektronische fraude (zoals fraude met telefoons).

De examencommissie controleert de kwaliteit van de toetsen aan de hand van verschillende informatiebronnen, te weten: statistische analyses, resultaten van vakevaluaties en signalen van studenten. Indien de kwaliteit van een toets als onvoldoende wordt beoordeeld, vraagt de examencommissie de examiner en de peer reviewer (die mede verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de toets) om een reactie en verbeterplan. Indien er sprake is van een negatieve

vakevaluatie op het gebied van toetsing, beoordeelt de examencommissie aan de hand van de reactie van de vakverantwoordelijken of aanvullende maatregelen nodig zijn. Hierbij betrekken zij, indien beschikbaar, de statistische analyse van de toets. Het jaar erna zal aan de hand van statistische analyse en/of vakevaluaties worden gecontroleerd of verbetermaatregelen het gewenste effect hebben gehad.

Bacheloropleiding Psychologie

Bij de vakken van de bacheloropleiding geldt dat toetsing van kennis en inzicht plaatsvindt door middel van schriftelijke meerkeuzetoetsen en schriftelijke toetsen met open vragen. De toepassing van kennis en inzicht, oordeelsvorming en communicatie worden getoetst aan de hand van opdrachten, verslagen en/of mondelinge presentaties. Specifieke vaardigheden, waaronder diagnostiek en gespreksvoering, komen aan bod in de vakken van de minoren en worden getoetst door middel van verslagen (en eventuele mondelinge presentatie daarvan) en opdrachten.

Studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat zij het aandeel van tentamens met meerkeuzevragen groot vinden en dit als een nadeel ervaren. Zij zien liever tentamens met een mix van meerkeuze- en open vragen, die van studenten meer verlangen dan het herkennen en reproduceren van kennis. Studenten zien open vragen als stimulans om een actievere leerhouding aan te nemen.

Zoals onder Standaard 2 beschreven is, wordt de bacheloropleiding afgesloten met een bachelorscriptie. Bijlage 7 bevat een overzicht van de bachelorscripties die de commissie heeft bestudeerd en beoordeeld. De zelfevaluatie beschrijft dat iedere student recht heeft op vijftien uur begeleiding bij het opstellen van zijn bachelorscriptie en twee conceptversies kan inleveren. Op deze concepten ontvangt de student feedback van de begeleidend docent. De beoordeling en becijfering van de bachelorscriptie komen tot stand aan de hand van de 'Handleiding voor becijfering onderzoeksverslag/scriptie' en met gebruikmaking van het standaardbeoordelingsformulier.

Docenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat de wijze van beoordeling van de bachelorscripties per cluster/afdeling verschilt. Bij de afdelingen Biologische psychologie en Cognitieve psychologie wordt een tweede beoordelaar gevraagd. Bij andere afdelingen gebeurt dit alleen in twijfelgevallen. De standaard beoordelingsformulieren voor bachelorscripties worden vanaf het studiejaar 2011-2012 gehanteerd. De examencommissie beoordeelt jaarlijks vijf procent van de bachelorscripties op kwaliteit aan de hand van het beoordelingsformulier.

De zelfevaluatie beschrijft dat hoewel de bacheloropleiding Psychologie voorbereidt op functies op de arbeidsmarkt op bachelorniveau, studenten worden geadviseerd een aansluitende masteropleiding Psychologie te volgen om daarmee te kunnen voldoen aan de toelatingsvoorwaarden voor postinitiële opleidingen en beter voorbereid te zijn op de arbeidsmarkt.

Masteropleiding Psychologie

De vakken van de masteropleiding zijn in te delen in vakken die voornamelijk als doel hebben kennis te vergaren en vakken die naast kennis vergaren als doel hebben specifieke vaardigheden te trainen binnen het thema dat het vak beslaat. De eerste categorie wordt getoetst door middel van een schriftelijke toets, de tweede categorie wordt getoetst aan de hand van opdrachten, een verslag en/of een schriftelijke toets en soms een mondelinge presentatie. Studenten gaven aan de toetsen met open vragen zoals die in de masteropleiding worden gehanteerd passend te vinden.

Alle mastertrajecten worden afgesloten met een stage en de masterscriptie. Na afloop van de stage wordt een stageverslag geschreven. De masterscriptie kan worden geschreven in de vorm van een artikel of als een meer traditionele scriptie. Bijlage 7 bevat de selectie van masterscripties die de commissie heeft bestudeerd en beoordeeld.

De student heeft bij de begeleiding van zijn stage en masterscriptie recht op twintig uur begeleiding vanuit de faculteit. Ten aanzien van de masterscriptie mag de student drie conceptversies voorleggen. Op deze concepten ontvangt de student feedback van de begeleidende docent. Indien de student met deze hoeveelheid begeleiding niet in staat is gebleken om tot een eindproduct te komen dat voldoende is, dan dient de begeleider in overleg met de tweede beoordelaar af te wegen of sprake is van zodanige voortgang dat verwacht kan worden dat de student de scriptie voldoende zal kunnen afronden. Indien hierover twijfel bestaat kan de eerste begeleider – altijd in overleg met de tweede beoordelaar – besluiten dat de student de scriptie bij een andere begeleider en over een ander onderwerp moet herkansen.

Studenten en docenten gaven in de gesprekken met de commissie aan dat in de praktijk de intensiteit en wijze van begeleiding bij stage en masterscriptie uiteenlopen en afhankelijk zijn van het betreffende mastertraject, de individuele docent en de student.

De begeleiding gedurende de (klinische) stage gebeurt vooral door de externe stagebegeleider vanuit de stageverlenende instelling. De (on)geschiktheid van een student voor de klinische psychologische praktijk wordt in belangrijke mate bepaald door de externe stagebegeleider. De begeleiding rondom de masterscripties is redelijk vrijblijvend: geen vaste afspraken of een tijdsplanning en veelal op initiatief van de student. Docenten gaven aan de zelfstandigheid en de eigen verantwoordelijkheid van de student in dit proces belangrijk te vinden.

De beoordeling en becijfering van de masterscriptie vinden plaats door twee beoordelaars met gebruikmaking van één beoordelingsformulier door beiden ondertekend. De examencommissie beoordeelt jaarlijks alle masterscripties op kwaliteit aan de hand van het verplicht bijgeleverde en door de beoordelaar(s) ondertekende beoordelingsformulier. Gecontroleerd wordt of er een voldoende match is tussen het beoordelingsformulier en de scriptie en of het eindcijfer past bij de beoordeling. Indien uit de beoordeling door de examencommissie blijkt dat een scriptie niet aan alle eisen voldoet, vormt dit aanleiding om de kwaliteit van de scriptie nader te bestuderen en er met de begeleider en in het geval van een masterscriptie ook de tweede beoordelaar, over te spreken en afspraken te maken om een dergelijke situatie in de toekomst te voorkomen.

De zelfevaluatie beschrijft aan de hand van de mastertrajecten de mate waarin de masteropleiding Psychologie afgestudeerden voorbereid op de arbeidsmarkt. Gegevens over tevredenheid van bedrijven en instellingen over alumni worden niet op systematische wijze bijgehouden. Uit eigen evaluaties, indrukken en contacten met stageverlenende instellingen van de afdelingen blijkt echter dat het afnemend beroepenveld tevreden is over de afgestudeerde psychologen en dat zij voldoende zijn voorbereid om onder supervisie aan het werk te gaan als basispsycholoog. Afgestudeerden voldoen aan de toelatingseisen van de postinitiële opleidingen tot GZ-psycholoog en psychotherapeut.

Overwegingen

Systeem van toetsing

De commissie is van mening dat de examencommissie haar wettelijke taken goed heeft opgepakt en een actieve rol speelt in de bewaking, bevordering en borging van de kwaliteit van toetsing, waaronder de validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid. De commissie is positief over de kwaliteitszorg en verbetermaatregelen die al zijn en nog worden doorgevoerd met betrekking tot het toetsen en beoordelen in de bachelor- en masteropleiding Psychologie. Zij refereert hierbij ondermeer aan de verplichte peer review bij schriftelijke toetsen en de invoering van standaard beoordelingsformulieren bij verslagen, scripties en mondelinge presentaties. Ten aanzien van het consequent gebruik van standaardformulieren door docenten ziet de commissie nog ruimte voor verbetering.

De commissie adviseert voor beide opleidingen te komen tot zogenoemde toetsmatrijzen om het aanbod, variatie en vergelijkbaarheid van toetsen op curriculumniveau beter te kunnen afstemmen en bewaken.

Bacheloropleiding Psychologie

Op basis van het Overzicht van toetsvormen per vak, gedifferentieerd naar de Dublin descriptor en bestudering van het studiemateriaal van meerdere vakken, stelt de commissie vast dat de gehanteerde toetsen gevarieerd, passend en van voldoende niveau zijn. De commissie vindt het positief dat de opleidingscommissie de kritische geluiden van studenten over aard en niveau van toetsen bij vakken in de bacheloropleiding serieus in overweging neemt en uiteindelijk tot een zorgvuldig afgewogen advies komt over het al dan niet aanpassen van tentamens. Met andere woorden de commissie steunt de opleiding in het niet onmiddellijk en altijd meegaan in de roep van studenten om vooral open vragen tentamens in de bacheloropleiding te hanteren.

De commissie heeft voorafgaand aan het visitatiebezoek een selectie van bachelorscripties bestudeerd en beoordeeld. De commissie oordeelt dat de oorspronkelijke beoordelingen van de betreffende scripties in overeenstemming zijn met die van de commissie en geen opmerkelijke afwijkingen bevatten. De commissie oordeelt dat studenten met de bachelorscriptie laten zien dat zij de beoogde eindkwalificaties hebben gerealiseerd. Zij stelt met waardering vast dat de bachelorscripties zijn gebaseerd op empirisch psychologisch onderzoek waarbij de relaties met de wetenschappelijke afdelingen goed zichtbaar zijn. In de bestudeerde bachelorscripties ziet zij het gestructureerde traject van voorspecialisatie en onderwerpkeuze herleidbaar terug. Zij waardeert de wijze waarop studenten in kleine groepen samenwerken rondom een onderzoeksthema en worden begeleid in de uitwerking en beantwoording van een individuele onderzoeksvraag, resulterend in een individuele bachelorscriptie.

De commissie stelt vast dat docenten beschikken over de 'Handleiding voor becijfering onderzoeksverslag/scriptie' op basis waarvan zij het inhoudelijke niveau van de scriptie dienen te bepalen. Daarbij wordt door de beoordelaar een standaard beoordelingsformulier met beoordelingscriteria gehanteerd, waarvan de commissie opmerkt dat deze consequenter en vollediger mag worden ingevuld.

De commissie waardeert de jaarlijkse steekproef van 5% van de bachelorscripties die door de examencommissie wordt gecontroleerd op inhoud, niveau en wijze van beoordeling en becijfering. De commissie is echter van mening dat de beoordeling van de bachelorscriptie

door slechts één beoordelaar beperkt is en acht het wenselijk dat een tweede beoordelaar de scripties onafhankelijk beoordeelt.

Masteropleiding Psychologie

De commissie stelt vast dat de inhoudelijke vakken van de masteropleiding worden afgesloten met een tentamen met open vragen, veelal gecombineerd met een opdracht, verslag of een mondelinge presentatie. Zij is van mening dat de gehanteerde toetsen goed aansluiten bij de inhoud, werkvormen en leerdoelen van de mastervakken.

De stages worden afgerond en beoordeeld aan de hand van een stageverslag. Zoals eerder opgemerkt ziet de commissie graag dat de betrokkenheid bij en beoordeling van stages vanuit de opleiding worden geëxpliciteerd. Zij heeft de indruk dat op dit moment de verantwoordelijkheid hiervoor voor een belangrijk deel bij de externe stagebegeleider ligt.

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft de commissie een selectie van masterscripties bestudeerd en beoordeeld. De commissie oordeelt dat de oorspronkelijke beoordelingen van de masterscripties en de gemaakte opmerkingen van docenten in overeenstemming zijn met die van de commissie. De commissie heeft in de bestudeerde masterscripties verschillende soorten wetenschappelijk onderzoek gezien, allemaal van voldoende niveau. Naast de verschillen en zekere mate van vrijblijvendheid met betrekking tot de begeleiding bij de masterscripties, valt het de commissie op dat de masterscripties aanzienlijk variëren in opmaak, opbouw en lengte. Een meer uniform format zou volgens haar voor de hand liggen en wenselijk zijn.

De commissie stelt vast dat bij de beoordeling van de masterscripties vanaf september 2011 gebruik wordt gemaakt van een standaard beoordelingsformulier. De commissie vindt het positief dat de masterscripties door twee beoordelaars worden beoordeeld en achteraf ook nog eens worden gecontroleerd door de examencommissie. De commissie merkt daarbij wel op dat het voor de commissie niet goed zichtbaar was wat de mening/beoordeling van de tweede beoordelaar is aangezien er sprake is van een gezamenlijk eindcijfer.

De commissie constateert dat de contacten met de alumni beperkt zijn en dat feitelijke informatie over alumni en het functioneren van afgestudeerden in het beroepenveld beperkt wordt gebruikt. Tegelijkertijd heeft zij vernomen dat er een alumnivolgsysteem is en dat een alumnibeleid en een alumniraad in ontwikkeling zijn om de inzichten over het functioneren van afgestudeerden in het beroepenveld effectief te gebruiken voor de opleiding.

De commissie oordeelt dat uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in vervolgoopleidingen en de beroepspraktijk functioneren, blijkt dat het gerealiseerde niveau voldoende is. De commissie is van mening dat de toetsen en de beoordeling voldoende valide, betrouwbaar en inzichtelijk zijn voor studenten.

De commissie concludeert dat de bachelor- en masteropleiding Psychologie over een adequaat systeem van toetsing beschikken en dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate worden gerealiseerd.

Conclusie

Bacheloropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Masteropleiding Psychologie: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Algemeen eindoordeel

Bacheloropleiding Psychologie

De commissie is van mening dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Psychologie qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoende zijn geconcretiseerd. Zij concludeert dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

De commissie is van mening dat het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen een samenhangende onderwijsleeromgeving vormen. Zij concludeert dat de inhoud en de vormgeving van het programma, in samenhang met het personeel en de voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

De commissie oordeelt dat uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in vervolgopleidingen functioneren, blijkt dat het gerealiseerde niveau voldoende is. Zij is van mening dat de toetsen en de beoordeling voldoende valide, betrouwbaar en inzichtelijk zijn voor studenten. De commissie concludeert dat de bacheloropleiding Psychologie over een adequaat systeem van toetsing beschikt en dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate worden gerealiseerd.

Masteropleiding Psychologie

De commissie is van mening dat de beoogde eindkwalificaties van de masteropleiding Psychologie qua inhoud, niveau en oriëntatie voldoende zijn geconcretiseerd en passen binnen het domeinspecifieke referentiekader. Zij concludeert dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de opleiding.

De commissie is van mening dat het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen een samenhangende onderwijsleeromgeving vormen. Zij concludeert tevens dat de inhoud en de vormgeving van het programma, in samenhang met het personeel en de voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

De commissie oordeelt dat uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in vervolgopleidingen en de beroepspraktijk functioneren, blijkt dat het gerealiseerde niveau voldoende is. Zij is van mening dat de toetsen en de beoordeling voldoende valide, betrouwbaar en inzichtelijk zijn voor studenten. De commissie concludeert dat de masteropleiding Psychologie over een adequaat systeem van toetsing beschikt en dat de beoogde eindkwalificaties in voldoende mate worden gerealiseerd.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Psychologie* als voldoende.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Psychologie* als voldoende.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. E. (Eddy) Van Avermaet (1946) studeerde af in de psychologie in 1970 aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 1975 promoveerde hij aan de Universiteit van Californië in Santa Barbara. Vanaf 1974 is hij werkzaam aan de Katholieke Universiteit Leuven, waar hij in 1982 hoogleraar werd. Hij is directeur van het Leuven Center for Cultural and Social Psychology. Hij was hoofdredacteur van het *European Journal of Social Psychology* en medeorganisator van meerdere internationale conferenties. Ook ontving hij acht onderzoekssubsidies. Zijn onderzoek richt zich op interpersoonlijke perceptie (sociale cognitie) en op coöperatie en competitie tussen individuen en groepen. Zijn bestuurlijke activiteiten omvatten onder meer het voorzitterschap van de Onderwijsraad KU Leuven, voorzitter van het departement Psychologie van de faculteit en academisch coördinator kwaliteitszorg van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). Daarnaast was hij adviseur van de Vlaamse minister van Onderwijs over de overgang naar de bachelor-masterstructuur en de introductie van het accreditatiestelsel in Vlaanderen.

A.W.F. (Diana) Coppens BSc (1989) behaalde haar bachelor Psychologie aan de Universiteit Leiden. Vervolgens is zij daar de research master *Psychology* begonnen met als track Sociale en Organisationspsychologie. Extracurriculaire activiteiten waar Diana zich mee bezig heeft gehouden zijn onder andere een bestuursjaar bij de Studievereniging der Psychologie Labyrint, waar zij onder meer lezingen, workshops, congressen en een bezoek aan een buitenlandse universiteit georganiseerd heeft. Tevens is zij een jaar student-lid van het opleidingsbestuur Psychologie geweest en heeft zij een KNAW assistentschap gedaan. Het afgelopen jaar heeft zij deelgenomen aan het 'Leiden Leadership Programme', een universitair honoursprogramma voor masterstudenten van de Universiteit Leiden.

Prof. dr. W. (Walter) Everaerd (1937) is emeritus hoogleraar Algemene Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. In Utrecht studeerde hij van 1959 tot februari 1964 Klinische en Experimentele Psychologie. Daarna volgde hij opleidingen in de psychotherapie. Hij was betrokken bij de introductie van de gedragstherapie in Nederland. Hij promoveerde in 1970 op een gedragstherapeutisch onderwerp, namelijk operante conditionering met psychiatrische patiënten. In 1985 vertrok hij naar Amsterdam. Zijn onderzoek ligt op het gebied van de experimentele klinische psychologie. Aanvankelijk was dat de gedragstherapie, daarna de seksuologie en het emotionele geheugen. Zijn onderzoek werd gesteund door ZWO en later door NWO, daarnaast door het Astmafonds, de Kankerbestrijding en andere fondsen. Na zijn emeritaat continueerde hij zijn onderzoek en nam nieuw werk aan als adviseur bij Emotional Brain bv te Almere en bij de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken. Hij was zowel binnen als buiten de universiteit bestuurlijk actief.

A.L. (Abigaël) Herschberg BSc (1985) is studente Klinische Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam (UvA). Zij was lid van de Evaluatie Commissie aan de UvA (2008-2010), zat tweeënhalf jaar in de opleidingscommissie waarvan twee jaar als voorzitter (2009-2011), is vanaf het begin van haar studie betrokken als studentvoorlichter, zette de Klinische Fractie op (2010-2011) en volgde het Honours Programma dat zij met succes afrondde (2008-2011). Op dit moment is zij vierdejaars studente Klinische Psychologie waarvoor zij fulltime stage loopt in de verslavingszorg. Tevens is zij lid van de College van Beroep voor de Examens van de UvA (COBEX), studentlid van de Sectie Verslavingspsychologie van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en werkt zij sinds vier jaar als intakecoördinator bij Voedselbank Bos en Lommer en Voedselbank de Baarsjes te Amsterdam.

Prof. dr. G. (Gellof) Kanselaar (1942) studeerde psychologische functieleer te Utrecht van 1966 tot 1972. Hij promoveerde in 1983 op het proefschrift 'Cognitieve complexiteit'. Van 1988 tot 2006 was hij hoogleraar aan de Universiteit Utrecht met de leeropdracht Onderwijskunde, i.h.b. de onderwijspsychologie en ICT in het onderwijs. Van 2006 tot 2009 was hij honorair hoogleraar en sinds 2009 emeritus hoogleraar. Hij was tot zijn pensionering directeur van het onderzoeksinstituut ICO-ISOR en voorzitter van de opleiding onderwijskunde in Utrecht. Kanselaar was medeoprichter van de researchmaster Educational Sciences in Utrecht. Hij gaf leiding aan verschillende door NWO gefinancierde onderzoeksprojecten, o.a. op het terrein van samenwerkend leren met ICT (Computer Supported Collaborative Learning, CSCL), probleem oplossen, computertoepassingen in het onderwijs bij wiskunde, natuurkunde en talen. Hij begeleidde als promotor 16 promovendi en participeerde sinds 2000 in meer dan 50 wetenschappelijke publicaties. Hij heeft verschillende bestuursfuncties vervuld in nationale en internationale wetenschappelijke organisaties. Zo was hij onder andere lid van het College van Bestuur van de SVO, voorzitter van de Landelijke Vereniging van Onderwijsresearch en lid van het landelijk management team onderzoekschool ICO.

L.C. (Lauren) Koetzier (1990) volgt momenteel de bacheloropleiding Psychologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Zij is tweedejaars studente en zal met ingang van het nieuwe semester de minor Klinische Psychologie volgen. Sinds het begin van haar studie is zij werkzaam geweest als jaarvertegenwoordiger bij de facultaire studentenraad. Tevens is zij bij de faculteit betrokken als studentvoorlichter. In het semester 2010-2011 heeft zij de functie van studenttoehoorder vervuld binnen het facultair bestuur.

Prof. dr. M. W. (Maurits) van der Molen (1950) studeerde Klinische Psychologie (specialisatie: Klinische Neuropsychologie) en Psychologische Functieleer (specialisatie: Psychofysiologie) aan de Vrije Universiteit Amsterdam. In 1981 promoveerde hij aldaar op een psychofysiologisch onderwerp (promotor: prof. dr J.F. Orlebeke). In datzelfde jaar werd hij medewerker aan de toenmalige vakgroep Ontwikkelingspsychologie van de subfaculteit Psychologie aan de Universiteit van Amsterdam. In 1990 werd hij aan dezelfde universiteit benoemd tot hoogleraar Ontwikkelingspsychologie, i.h.b. in de psychobiologische en differentieel-psychologische aspecten. Hij was gasthoogleraar aan verschillende buitenlandse universiteiten (o.a. Vrije Universiteit Brussel, Sapienza Università di Roma, Université de Montréal). Hij heeft jarenlang leiding gegeven aan de programmagroep Ontwikkelingspsychologie (UvA), en was 'founding director' van het Cognitive Science Center Amsterdam (CSCA). Hij was directeur van de landelijke onderzoekschool Experimentele Psychologie (EPOS) en voorzitter en medeoprichter van de Vereniging Nederlandse Ontwikkelingspsychologie (VNOP). Hij is president geweest van de Federation of European Societies for Psychophysiology (FEPS) en founding-president van de European Society for Cognitive and Affective Neuroscience (ESCAN). Hij is lange tijd managing editor geweest van het tijdschrift *Acta Psychologica*. Zijn onderzoeksgroep heeft aan de basis gestaan van biologische ontwikkelingspsychologie in Nederland en is zonder ophouden ondersteund door NWO.

E.A. (Elke) Schoneveld BSc (1989) volgde de bacheloropleiding Psychologie, richting Persoon, in Nijmegen van 2007 tot 2011 en behaalde haar diploma cum laude. Daarna is zij begonnen aan de tweejarige research master Behavioural Science, tevens aan de Radboud Universiteit, die zij in 2013 zal afronden. Haar ambitie is om na de research master te promoveren op een onderwerp op het gebied van de ontwikkelingspsychologie. Tijdens haar bachelorstudie was zij werkzaam als student-assistent en heeft ze vijf maanden aan de Universiteit van Glasgow (Glasgow University) gestudeerd. Tijdens haar research master heeft

ze een beurs ontvangen van de KNAW in het kader van het Programma Akademie-Assistenten om zelfstandig een onderzoek uit te voeren.

Prof. dr. J.M. (Maarten) van Son (1946) studeerde Klinische Psychologie aan de UU en promoveerde (1978) daar op gedragstherapie bij sociale vaardigheidsproblemen, in dienst van ZWO. Hij volgde gelijktijdig scholing in psychotherapie en schoolde zich verder in de klinisch psychologische praktijk. In de loop van de tijd behaalde hij zijn beroepskwalificaties onder meer leidend tot de registraties Gz-psycholoog/klinisch psycholoog en psychotherapeut. Hij was UD en UHD op het gebied van de klinische psychologie en was als hoogleraar Klinische Psychologie verbonden aan de Universiteit Utrecht (1991-2011). Hij was actief in onderzoek op het terrein van de klinische psychologie onder meer bij depressie, eetstoornissen, postpartumproblematiek, psychische gevolgen van traumata en psychische problematiek bij brandwonden en begeleidde daarbij zijn promovendi. Hij was actief in vele functies met betrekking tot onderzoek en onderwijs, patiëntenzorg en organisatie/bestuur, waaronder vakgroepvoorzitter, departementsbestuurder, faculteitsbestuurder en voorzitter/directeur van het onderwijsinstituut psychologie. Verder was hij opbouwer en hoofdopleider voor de postmasteropleidingen tot Gz-psycholoog en tot specialist klinisch psycholoog. Hij was verder actief in buitenuniversitaire (beroeps)organisaties, onder andere als voorzitter van de Vereniging voor Cognitieve- en Gedragstherapie (VGCT). In 2011 ging hij met emeritaat, en bleef actief als lid van het tuchtcollege van het NIP en het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, als voorzitter van klachtcommissies van zorginstellingen, vicevoorzitter Zorggroep voor Verloskunde en docent Beroepsethiek.

Dr. R. (Riël) Vermunt (1941) is afgestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam en heeft daarna diverse jaren gewerkt als wetenschappelijk medewerker Sociale Psychologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Vermunt is in 1981 in Leiden gepromoveerd op onderzoek naar sociale vergelijking. Hij heeft zich in Leiden verdiept in het verschijnsel rechtvaardigheid. Hij heeft in dat kader diverse cursussen gegeven en studenten begeleid in onderzoeksprojecten, stages en scripties, en gaf colleges sociale psychologie. Hij was acht jaar onderwijsdirecteur van de *graduate school* voor de sociale psychologie in Nederland: het Kurt Lewin Instituut en bestuurslid van de Nederlandse Associatie van Sociaal-psychologisch Onderzoekers. Bovendien heeft hij diverse bestuursfuncties vervuld op sectie-, subfaculteits- en faculteitsniveau. Hij was acht jaar voorzitter van de sectie Sociale Psychologie van de Leidse Universiteit. Hij is medeoprichter en redacteur van het tijdschrift *Gedrag en Organisatie*, is medeoprichter en bestuurslid van de International Society for Social Justice Research geweest en heeft diverse 'rechtvaardigheids'-congressen georganiseerd. Ook was hij co-editor van de serie *Critical Issues in Social Justice*, uitgegeven door Plenum Press, New York. Hij was verbonden aan de University of Skövde in Zweden gedurende een periode van vijf jaar. Hij is auteur en medeauteur (redacteur) van vele artikelen, hoofdstukken en boeken op het gebied van rechtvaardige verdelingen, verschenen in internationale media. Momenteel heeft hij een 'nul-aanstelling' aan de Universiteit Leiden.

S.J.L. (Sanne) van Wetten BSc (1986) volgde van 1998 tot 2004 voorbereidend wetenschappelijk onderwijs aan het Sint-Janscollege te Hoensbroek. Van 2005 tot 2009 studeerde zij Pedagogiek in Sittard. In 2009 was zij werkzaam als pedagogisch medewerker voor Xonar jeugdhulpverlening, waar zij werkte in een 24-uurs voorziening voor jongeren met een autisme spectrum stoornis. Van 2009 tot 2012 studeerde zij Psychologie aan de Universiteit Maastricht. Aldaar was zij actief als lid van de studentenraad en opleidingscommissie. Daarnaast was zij werkzaam als freelance pedagogisch begeleider.

Dr. G. (Gezinus) Wolters (1943) studeerde Psychologische Functieleer te Groningen van 1964 tot 1971. In 1971 werd hij aangesteld als wetenschappelijk medewerker bij de subfaculteit psychologie van de Universiteit Leiden. Hij promoveerde in 1983 op het proefschrift *Episodic memory*. Sinds 1988 was hij UHD bij de sectie Cognitieve Psychologie in Leiden. Sinds 2003 maakt hij deel uit van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken. Na zijn pensionering in 2008 is hij parttime aangesteld als coördinator voor de facultaire laboratoria. Daarnaast treedt hij regelmatig op als getuige-deskundige in rechtszaken. Naast het geven van onderwijs en het doen van onderzoek, vervulde hij binnen en buiten de faculteit een groot aantal bestuurlijke taken. Hij was onder andere lid van het faculteitsbestuur en van het bestuur van NWO-MaGW en was lid en voorzitter van diverse NWO subsidiecommissies. Verder was hij nauw betrokken bij de oprichting van de onderzoeksschool EPOS en gaf hij leiding aan enkele door NWO gefinancierde onderzoeksprojecten. Daarnaast was hij lange tijd lid van de redactie van *Acta Psychologica*. Hij heeft een groot aantal nationale en internationale wetenschappelijk publicaties op zijn naam op het gebied van het menselijk geheugen. Deze hebben zowel betrekking op theorievorming (gebaseerd op experimenten en simulaties met neurale netwerkmodellen), als op praktische toepassingen (zoals de betrouwbaarheid van herinneren door ooggetuigen).

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Domeinspecifiek referentiekader voor de onderwijsvisitatie/accreditatie van de bachelor- en masteropleidingen psychologie in Nederland

a) Inleiding: relatie tot de onderwijsvisitatie 2011/2012

Voorafgaand aan de visitatie van de psychologieopleidingen in Nederland heeft de Kamer Psychologie, het disciplineoverlegorgaan van de VSNU, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de vier vorige visitatiecommissies, die respectievelijk in 1988, 1994, 2000 en 2006 de opleidingen hebben beoordeeld. De criteria sluiten tevens aan op het NIP-rapport 'De kwaliteit van de psychologiebeoefening' (NIP, 1995). Daarnaast hebben we ons bij het opstellen van de criteria rekenschap gegeven van de EuroPsy criteria (EFPA, 2005). Hierbij dient aangetekend te worden dat deze laatste uitgaan van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. In Nederland is getracht in navolging van andere Europese landen ook accreditatie te verkrijgen voor het voorzorgen van een tweejarige masteropleiding voor (deelgebieden van de) psychologie. Diverse aanvragen zijn weliswaar goed beoordeeld door de NVAO maar niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs. Het ministerie beroept zich o.a. op het argument dat de opleidingen in het verleden vierjarig waren en van voldoende niveau en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische onderdelen in de bachelorfase.

Bij de bacheloropleiding psychologie gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een masteropleiding in dezelfde (deel)discipline (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het ministerie van Onderwijs, november 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog zal de driejarige bacheloropleiding in de psychologie geen civiel effect hebben, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is (zie Onderwijsvisitatie Psychologie, VSNU, 2001, p. 39). De nadruk in de bacheloropleiding psychologie ligt op disciplinaire academische vorming en globale kennisverwerving. De bacheloropleiding psychologie biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding psychologie of naar een andere (gerelateerde) masteropleiding. In nauwe aansluiting op de bacheloropleiding psychologie is de masteropleiding psychologie echter een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als psycholoog.

De invoering van de bachelor-masterstructuur heeft geleid tot een aantal nieuwe voorwaarden en uitgangspunten. Het gaat immers om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindtermen. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit. Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding psychologie, dat bachelor en master juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor én master tezamen. Daarmee verschaftte het ministerie de psychologieopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse psychologieopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte tussen opleidingen verschilt in de bachelorfase. Dit zal er toe leiden dat wanneer bachelorprogramma's met andere bachelorprogramma's worden

vergeleken er aanzienlijke inhoudelijke verschillen worden gevonden. Dit geldt ook bij een onderlinge vergelijking van masterprogramma's. Wanneer echter de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende mastervarianten) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook het academisch niveau van de eindtermen van de verschillende bachelor- en masteropleidingen.

In verband hiermee heeft de Kamer Psychologie zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen. Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen psychologie zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte. Wel is de Kamer Psychologie van mening dat de bacheloropleiding psychologie - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit psychologievakken en steunvakken moet bestaan.

b) Doelstelling en aard van de academische psychologieopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de psychologie een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het specifiek eigen disciplinaire karakter van de psychologie als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de psychologieopleiding is de internationale herkenbaarheid en erkenning ervan.

In algemene zin richt de psychologie zich op de wetenschappelijke bestudering van gedrag en beleving van mensen (of dieren) in hun verhouding tot zichzelf en tot hun fysieke en sociale omgeving. De psychologie is een *biopsychosociale* wetenschap. Observatie en analyse van intrapersoonlijke en interpersoonlijke processen dienen in samenhang te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de sociale en fysieke context waarbinnen deze plaatsvinden. Dit geldt voor alle subdisciplines van de psychologie.

De aard van de psychologie brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende analysemodellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van bijvoorbeeld processen van neurofysiologische, intrapsychische, interindividuele, institutionele of culturele aard. Een belangrijke taak van de psychologie is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse methoden toegepast in de verschillende gebieden van de psychologie zoals de experimentele en de quasi-experimentele methode alsmede klinische observatie, neuro-imaging, fysiologische metingen en survey. Kennis van verschillende veel gebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde psycholoog.

De psychologieopleiding bereidt de studenten voor op de psychologische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat psychologen, net zoals medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en bij professioneel handelen is daarom onontbeerlijk.

c) Gevolgen voor de inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de psychologieopleiding, naar het oordeel van de Kamer Psychologie, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten. Daarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere cursussen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

- a. inleidingen in de belangrijkste deelgebieden van de psychologie, met name de biologische psychologie, de cognitieve psychologie, de ontwikkelingspsychologie, de sociale psychologie, de differentiële psychologie en psychopathologie.
- b. de steungebieden: geschiedenis van de psychologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer en data-analyse en statistiek;
- c. onderwijs en oefening in de methoden van de psychologische wetenschap en het psychologische onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus) en van de beroepspraktijk; de mogelijkheid om (indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of schoolpsycholoog;
- d. naast globale kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook globale kennis van de belangrijkste toepassingsgebieden die in de betreffende opleiding worden aangeboden;
- e. een bachelorthese, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (klein) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

1. inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de mastervariant;
2. gesuperviseerde praktijk- en/of onderzoeksstage;
3. (indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de mastervariant) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de Basisaantekening Psychodiagnostiek van het NIP en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of schoolpsycholoog;
4. een masterthese: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een hoge mate van zelfstandigheid.

d) Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Psychologie neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de psychologieopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij psychologen berust, met inbegrip van de examencommissie. Ten slotte acht de Kamer geregeld landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de psychologieopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding Psychologie

1. Kennis van en inzicht in de deeldisciplines functieleer, ontwikkelingspsychologie, persoonlijkheidsleer, sociale psychologie en van de biologische basis van gedrag.
2. Kennis van en inzicht in de belangrijkste toepassingsgebieden van de psychologie, waaronder: arbeid en organisatie, geestelijke gezondheidszorg en psychopathologie.
3. Kennis van en inzicht in de historische, maatschappelijke en wijsgerige grondslagen van de psychologie, alsmede kennis en inzicht in de interculturele psychologie.
4. Kennis van en inzicht in de ethische normen zoals deze zijn vastgelegd in de beroepsethiek voor psychologen, en vaardigheden om met inachtneming van deze normen te handelen.
5. Kennis van en vaardigheden op het gebied van methoden, statistiek en psychometrie, en wel zodanig dat de student in staat is de formele en empirische geldigheid van gangbare algemene of individuele psychologische hypothesen en verklaringen te onderzoeken.
6. Kennis van en basisvaardigheden in psychologische diagnostiek, communicatie en interventiemethoden.
7. Het vermogen om wetenschappelijke publicaties op het gebied van de psychologie kritisch te beoordelen.
8. Kennis van en vaardigheden om, in overeenstemming met de gangbare conventies, te rapporteren met het oog op overdracht en verantwoording over de formele en empirische geldigheid van gangbare algemene of individuele psychologische hypothesen en verklaringen.
9. Het vermogen om onder begeleiding wetenschappelijk onderzoek te verrichten, kritisch te beoordelen en hierover systematisch en helder (mondeling en/of schriftelijk) te rapporteren.
10. Kennis van en vaardigheden op een deelgebied van de psychologie of op een ander gebied, ter voorbereiding op de arbeidsmarkt op bachelorniveau of om de wetenschappelijke vorming op het niveau van de masteropleiding voort te zetten.

Verdiepende minoren Psychologie

A. Research Minor Psychology

At the end of the *Research Minor Psychology*, students will be able to

1. review and evaluate empirical literature on research in (educational) neuro-, cognitive, and social psychology;
2. write about research findings and present them orally;
3. develop own research ideas;
4. write a research proposal
5. give an account of topics in the literatures of (educational) neuro-, cognitive, and social psychology;
6. express understanding of the process of scientific inquiry using experimental and quasi-experimental methods.

B. minor Biological Psychology

At the end of the minor *Biological Psychology*, students will

1. have acquired knowledge of the relation between genes and behavior, genes and (psychological) disease, brain and behavior, and autonomic nervous system and health;
2. be acquainted with current literature on behavior genetics, psychiatric genetics, as well as on autonomic and central nervous system functioning;

3. knowledge and skills to perform simple psychophysiological experiments;
4. knowledge and skills to analyze genetic datasets.

C. *minor Klinische psychologie*

Na het volgen van de minor *Klinische psychologie* beschikken de studenten over

1. kennis van belangrijke gebieden van de klinische psychologie te weten de psychologische behandelvormen, de psychiatrische diagnostiek en de klinische psychodiagnostiek;
2. kennis van het gebied van veel voorkomende klachten binnen de geestelijke gezondheidszorg namelijk de angststoornissen, de stemmingsstoornissen en de persoonlijkheidsstoornissen;
3. basisvaardigheden op het gebied van de psychiatrische en psychologische diagnostiek;
4. basisvaardigheden op het gebied van de klinische gespreksvoering;
5. kennis van de ethische normen zoals die zijn vastgelegd in de beroepsethiek voor psychologen;
6. kennis van de organisatie van de geestelijke gezondheidszorg in Nederland.

D. *minor Organisatie psychologie*

Na het volgen van de minor *Organisatie psychologie* beschikken de studenten over:

1. kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën op het gebied van de arbeids- en organisatiepsychologie;
2. basisvaardigheden om de belangrijkste theorieën op het gebied van de arbeids- en organisatiepsychologie te betrekken op teams en organisaties;
3. inzicht in en basisvaardigheden in de belangrijkste methoden en ‘gereedschappen’ om individuen en organisaties te analyseren en te consulteren;
4. inzicht in de invloed van individuele verschillen, team samenstelling, leiderschap, en organisatiestructuur en –cultuur op werkuitkomsten;
5. inzicht in en basisvaardigheden in assessment- en trainingsmethodieken en de invloed daarvan op het functioneren van individuen en teams.

E. *minor Klinische en cognitieve neuropsychologie*

Na het volgen van de minor *Klinische en Cognitieve Neuropsychologie* beschikken de studenten over:

1. kennis van en inzicht in het normale en deviante functioneren van de hersenen, toespitst op het gebied van de klinische neuropsychologie en cognitieve psychologie;
2. kennis van en inzicht in de meest voorkomende neuropsychologische functiestoornissen, in het bijzonder op het gebied van cognitie, gedrag en emotie;
3. kennis van en inzicht in de belangrijkste methoden en instrumenten om functiestoornissen en intacte functies bij patiënten met hersenletsel vast te stellen;
4. kennis van neuropsychologische en neurofarmacologische behandelmethoden gericht op herstel van functiestoornissen na aangeboren en verworven hersenletsel;
5. basisvaardigheden en basale ervaring in het afnemen van een anamnese en persoonlijke omgang met patiënten die lijden aan hersenletsel.

F. *minor Kinder- en jeugdpsychologie*

Na het volgen van de minor *Kinder- en Jeugdpsychologie* beschikken de studenten over:

1. kennis van en inzicht in de manifestatie en het beloop van de normale motorische, cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling en het ontstaan en beloop van internaliserende, externaliserende en ontwikkelingsstoornissen;
2. kennis van en inzicht in de belangrijkste achterliggende factoren die samenhangen met de normale en pathologische ontwikkeling op bovenstaande gebieden: genetische, neuropsychologische, gezins-, culturele en omgevingsfactoren;

3. kennis van de belangrijkste theorieën en onderzoeksparadigma's op het gebied van de ontwikkelingspsychologie en deze achtergronden kunnen relateren aan de normale en pathologische ontwikkeling;
4. basiskennis en -vaardigheid in psychodiagnostisch onderzoek bij kinderen en adolescenten en het voeren van intake gesprek, klinisch onderzoek (relevante gegevens verzamelen, metingen verrichten, scores en interpreteren) en verslaglegging;
5. vermogen om onder begeleiding of volgens protocollen zowel klinische als wetenschappelijke onderzoeksvragen op het gebied van de ontwikkelingspsychologie en ontwikkelingspsychopathologie te interpreteren en een oordeel te vormen over wetenschappelijke informatie op dit gebied, mede onder afweging van relevante maatschappelijke of ethische aspecten.

G. *minor Sociale psychologie*

Na het volgen van de minor *Sociale psychologie* beschikken de studenten over:

1. inzicht in de belangrijkste kennis op het gebied van de sociale psychologie, alsmede in de toepasbaarheid van die kennis op maatschappelijke vraagstukken;
2. kennis van en inzicht in de belangrijkste onderzoeksmethoden om sociaal-psychologische kennis te verbreden, te begrijpen, en toe te passen;
3. kennis van en inzicht in de evolutionaire oorsprong van sociaal gedrag;
4. kennis van en inzicht in intra-individuele, interpersoonlijke, en intergroepsprocessen en basisvaardigheden in de belangrijkste methoden en 'gereedschappen' om individuen en organisaties te analyseren en te consulteren;
5. basisvaardigheden in het opzetten van hypothesen en het ontwerpen van laboratorium- en veldstudies om de hypothesen te onderzoeken.

Algemeen

1. Kennis en inzicht: Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.
2. Toepassen kennis en inzicht: Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.
3. Oordeelsvorming: Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.
4. Communicatie: Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.
5. Leervaardigheden: Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.

De trajectspecifieke eindtermen vormen subdiscipline-specifieke operationalisaties van de bovenstaande eindtermen.

Specifiek mastertraject Arbeids- en organisatiepsychologie (A&O)

1. Kennis en inzicht: De student Arbeids- en Organisationspsychologie wordt geacht aan het eind van het mastertraject zich wetenschappelijk verantwoorde kennis en inzichten eigen te hebben gemaakt over het gedrag van individuen en groepen in organisaties en de relaties tussen individuele en groepsgedragingen enerzijds en groeps- en organisationele processen en structuren anderzijds.
2. Toepassen kennis en inzicht: De student wordt geacht aan het eind van het A&O-mastertraject a) op gevorderd niveau inzicht te hebben in de toepassingsgebieden van Arbeids- en Organisationspsychologische kennis, b) op basisniveau individuele en groepsassessments te kunnen uitvoeren in organisaties, c) op basisniveau organisatie-interventies te kunnen opstellen, en d) op gevorderd niveau wetenschappelijk onderzoek in organisaties te kunnen verrichten.
3. Oordeelsvorming: De student wordt geacht aan het eind van het A&O-mastertraject – op basis van de wetenschappelijke kennis – kritisch naar het handelen in organisaties te kunnen kijken, vooral daar waar dit handelen gebaseerd is op niet goed gefundeerde kennis en inzichten. Daarnaast wordt er van hem/haar verwacht dat hij/zij kritisch-reflectief om kan gaan met wetenschappelijke theorieën en bevindingen in de A&O-psychologie.
4. Communicatie: De student wordt geacht aan het eind van het A&O-mastertraject wetenschappelijke bevindingen op het gebied van de Arbeids- en Organisationspsychologie te kunnen rapporteren en presenteren en een professionele werkrelatie te kunnen aangaan met medewerkers, klanten en opdrachtgevers in organisaties.
5. Leervaardigheden: De student wordt geacht aan het eind van het A&O-mastertraject zelfstandig wetenschappelijke literatuur in zijn/haar vakgebied te kunnen bestuderen en de inzichten hieruit te kunnen vertalen naar de praktijk op de werkvloer.

Specifiek mastertraject Kinder- en Jeugdpsychologie

1. Kennis en inzicht: De afgestudeerde van het masterprogramma Kinder- en Jeugdpsychologie heeft kennis van en inzicht in:
 - de recente ontwikkeling en actuele stand van zaken met betrekking tot de kennis op het gebied van de Kinder- en Jeugdpsychologie;
 - het beroepsveld (of de beroepsvelden) waarbinnen de kennis van dat gebied van de psychologie wordt toegepast;
 - assessments die in het beroepsveld worden gehanteerd en de theorieën die aan deze assessments ten grondslag liggen;
 - interventiestrategieën die in het beroepsveld worden gehanteerd en de theorieën die aan deze strategieën ten grondslag liggen;
 - gebruikelijke methoden van onderzoek op het gebied van de Kinder- en Jeugdpsychologie.
2. Toepassen van kennis en inzicht: De afgestudeerde van het masterprogramma Kinder- en Jeugdpsychologie is in staat:
 - op gevorderd niveau inzicht te laten zien in de toepassingen van psychologische kennis binnen de Kinder- en Jeugdpsychologie;
 - kennis op het gebied van de Kinder- en Jeugdpsychologie te gebruiken om psychologische vraagstukken in het betreffende vakgebied adequaat te analyseren;
 - assessments in het betreffende beroepsgebied op basisniveau uit te voeren;
 - interventiestrategieën die in het beroepsveld worden gehanteerd op basisniveau uit te voeren;
 - eenvoudig wetenschappelijk onderzoek op het betreffende gebied op te zetten, uit te voeren en te rapporteren.
3. Oordeelsvorming: De afgestudeerde van het masterprogramma Kinder- en Jeugdpsychologie is in staat:
 - gevolgen van eigen handelen als professional ten opzichte van respectievelijk patiënten, cliënten en participanten in onderzoek en hun directe omgeving kritisch-reflectief te beschouwen;
 - heeft oog voor ethische aspecten van de toepassing van de Kinder- en Jeugdpsychologie met inbegrip van het onderzoek;
 - inzicht te tonen in het besef van beperkte kennis en vaardigheden en hier naar te handelen;
 - kritisch te zijn ten aanzien van psychologische kennis en praktijk; in het bijzonder in het licht van wetenschappelijke standaarden van redeneren en bewijsvoering.
4. Communicatie: De afgestudeerde van het masterprogramma Kinder- en Jeugdpsychologie is in staat:
 - patiënten, cliënten en/of participanten in onderzoek en collega's te benaderen, een werkrelatie aan te gaan en zich ten opzichte van hen voor beroepsmatige acties en conclusies te verantwoorden;
 - kennis uit het vak over te dragen aan collega's en aan mensen buiten het vak, in het bijzonder met betrekking tot onderwerpen op het gekozen beroepsveld;
 - empirisch onderzoek te rapporteren.
5. Leervaardigheden: De afgestudeerde van het masterprogramma Kinder- en Jeugdpsychologie is in staat:
 - te leren van literatuur, mondelinge overdracht van kennis en kunde en van feedback op eigen academische en beroepsactiviteiten;
 - te leren op zelfsturend en autonoom niveau.

Specifieke mastertraject Klinische Neuropsychologie

Het onderwijs binnen het mastertraject Klinische Neuropsychologie is gebaseerd op de meest recente ontwikkelingen op het gebied van de fundamentele en toegepaste Klinische Neuropsychologie en in meer brede zin op het gebied van de gedrags- en neurowetenschappen. Studenten Klinische Neuropsychologie worden opgeleid voor klinisch werk met patiënten die stoornissen vertonen in cognitie en gedrag op basis van hersendisfuncties. Naast professionele scholing, behoort ook academische vorming tot één van de eindtermen. Na het afstuderen bezit de student voldoende theoretische en praktische kennis om een goede start te maken met het werken in de gezondheidszorg of met een wetenschappelijke baan als assistent-in-opleiding. Na de opleiding zijn er twee post-master opleidingen die uiteindelijk opleiden tot BIG-geregistreerd Gezondheids-zorgpsycholoog (GZ-psycholoog) dan wel Klinische Neuropsycholoog (specialistenopleiding).

Na het behalen van de master Klinische Neuropsychologie is de student in staat:

1. Kennis en inzicht: om aan de hand van (wetenschappelijke) literatuur kennis te verwerven in de meest voorkomende stoornissen in cognitie en gedrag op basis van hersendisfuncties en kennis te nemen van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van neuropsychologische diagnostiek en neuropsychologische interventiemethoden. Tevens is men in staat wetenschappelijke literatuur op kwaliteit (sterktes en zwaktes) te beoordelen.
2. Toepassen kennis en inzicht: tot het uitvoeren van neuropsychologische diagnostische methoden en het toepassen van neuropsychologische interventiemethoden zoals die in het klinisch veld plaats vinden. Tevens is de afgestudeerde klinisch neuropsycholoog in staat tot het beoefenen van wetenschappelijk onderzoek.
3. Oordeelsvorming: zich kritisch op te stellen tegenover het zelf uitvoeren van neuropsychologische diagnostiek en toepassen van neuropsychologische behandelingen van patiënten en hun sociale omgeving; zorgvuldig en verantwoord om te gaan met de medisch-ethische aspecten van neuropsychologische diagnostiek, behandeling en wetenschappelijk onderzoek.
4. Communicatie: neuropsychologische kennis met patiënten, collega's en mensen buiten het vak te delen. Bovendien op een verantwoorde en respectvolle wijze patiënten en/of deelnemers aan onderzoek en collega's te benaderen, en een overeenkomstige werkrelatie met hen aan te gaan; gegevens verkregen uit klinisch neuropsychologisch onderzoek in een uitgebreid neuropsychologisch verslag te rapporteren.
5. Leervaardigheden: kennis op te bouwen door het bijhouden van wetenschappelijke literatuur, door regelmatig overleg te voeren, bij voorkeur op academisch niveau, met collega's uit het beroepsveld (intervisie); op eigen initiatief kennis uit te breiden door zelfstudie, bezoeken van symposia en congressen, en door bij- en nascholing.

Specifieke mastertraject Klinische Psychologie

Het onderwijs in de klinische Psychologie is gericht op het opleiden van psychologen die werkzaam zijn op het gebied van de geestelijke en somatische gezondheidszorg en aanverwante gebieden. Het onderwijsprogramma is gebaseerd op het 'scientist-practioner' model. Dit betekent dat de eindtermen liggen zowel op het gebied van de professionele scholing als van de wetenschappelijke vorming van studenten. Van de afgestudeerde mag verwacht worden dat hij ieder van deze vaardigheden tenminste op basaal niveau bezit. Verdere ontwikkeling en specialisering kan na selectie plaatsvinden door deelname aan post-masters opleidingen (o.a. opleiding tot GZ-psycholoog of psychotherapeut) of/en door verdere wetenschappelijke vorming. Na het behalen van de Master Klinische Psychologie is de student in staat:

1. Kennis en inzicht: Het middels literatuurstudie kennis nemen van gebruikelijke methoden van onderzoek, interventiemethoden en de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de Klinische Psychologie.

2. Toepassen kennis en inzicht: Het onder supervisie uitvoeren van zowel psychodiagnostische als therapeutische activiteiten en het uitvoeren en rapporteren van eenvoudig wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de Klinische Psychologie.
3. Oordeelsvorming: Met in achtneming van de ethische normen zoals die zijn vastgelegd in de beroepsethiek voor psychologen hebben leren werken en het eigen professionele handelen en dat van anderen wetenschappelijk evalueren.
4. Communicatie: Zowel mondeling als schriftelijk kennis over te dragen over onderwerpen binnen het gebied van de Klinische Psychologie (zowel onderzoek als praktijk) en in contact met cliënten, respondenten en collega's een professionele werkrelatie aan te gaan.
5. Leervaardigheden: Bij professionele activiteiten autonoom te werk gaan volgens wetenschappelijke denkwijzen zoals logisch denken, kennis vergaren, hypothese vormen en toetsen en kritisch vragen stellen.

Specifieke mastertraject Sociale Psychologie

1. Kennis en inzicht: De student Sociale Psychologie heeft aan het eind van het mastertraject verregaande kennis en inzicht verworven op het gebied van de sociale psychologie en haar toepassingen, in het bijzonder interacties binnen en tussen groepen, communicatie, en sociale beïnvloeding.
2. Toepassen kennis en inzicht: De student Sociale Psychologie is aan het eind van het mastertraject in staat om kennis op het gebied van de sociale psychologie te gebruiken om a) psychologische vraagstukken in het vakgebied te analyseren, b) probleemgerichte interventiestrategieën te ontwikkelen en uit te voeren, en c) op gevorderd niveau zowel laboratorium- als veldonderzoek op het gebied van de sociale psychologie op te zetten, uit te voeren en te rapporteren.
3. Oordeelsvorming: De student Sociale Psychologie is aan het eind van het mastertraject in staat om a) kritisch te reflecteren ten aanzien van psychologische kennis en praktijk, b) op basis van theoretisch of empirisch onderzoek voldoende onderbouwde conclusies te kunnen trekken en aanbevelingen te kunnen doen aan organisaties of overheidsinstellingen, ook waar de context beperkingen oplegt aan het soort of de hoeveelheid verzamelde informatie.
4. Communicatie: De student Sociale Psychologie is aan het eind van het mastertraject in staat om wetenschappelijke bevindingen en aanbevelingen te rapporteren aan zowel een wetenschappelijk publiek als voor een praktijkgeïntereerd publiek. De student is eveneens in staat om wetenschappelijk gefundeerde conclusies en aanbevelingen te presenteren en te verdedigen tegenover een kritisch (wetenschappelijk of praktijkgeïntereerd) publiek.
5. Leervaardigheden: De student Sociale Psychologie beschikt aan het eind van het mastertraject over autonome leervaardigheden, en is in staat om zelfstandig zowel wetenschappelijke als praktijkgerichte literatuur te traceren en te bestuderen, en de inzichten hieruit te integreren.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Psychologie

Jaar 1

Cluster	Periode 1	Periode 2	Per. 3	Periode 4	Periode 5	Per. 6
Psychologie als wetenschap	Inleiding psychologie					
Individen en pathologie		Ontwikkelingspsychologie		Persoonlijkheids-leer en -onderzoek	Geest. gezondheid en psychopathologie	
Breïn en cognitie				Functioneel		
Sociale interacties		Sociale psychologie			Arbeid en organisatie	
Methoden	Methodologie 1	Statistiek 1			Meten en diagnostiek 1	

Jaar 2

Cluster	Periode 1	Periode 2	Per. 3	Periode 4	Periode 5	Per. 6
Psychologie als wetenschap					Filosofie en psychologie	
Individen en pathologie		Gedragsgenetica			Thema: keuze uit 15 vakken	
Breïn en cognitie	Biologische psychologie	Neuropsychologie				
Sociale interacties	Interculturele psychologie			Communication		
Methoden		Meten en Diagnostiek 2		Statistiek 2	Methodologie 2	

Jaar 3

Cluster	Periode 1	Periode 2	Per. 3	Periode 4	Periode 5	Per. 6
Psychologie als wetenschap				History and philosophy of psychology		
Individen en pathologie	Minor (30 EC)				B-these (12 EC): keuze uit 6 varianten	
Breïn en cognitie						
Sociale interacties						
Methoden				Methodologie 3: keuze uit 5 vakken	Statistiek 3: keuze uit 3 vakken	

Alle vakken hebben een omvang van 6 EC, tenzij anders aangegeven.

Masteropleiding Psychology

Mastertraject Arbeids- en organisatiepsychologie

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
Consumentenpsychologie*	Leiderschap en organisatie*			Stage A&O (14 EC)	
	Sociale processen in organisaties*			M-these A&O (16 EC)	
	Organisatieverandering*		Psychometrie*		
Persoonlijkheid en werk*					

* Keuze van 5 uit 7 vakken (incl. een vrij te kiezen vak)

Mastertraject Kinder- en jeugdpsychologie

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
Diagnostiek van de sociaal-emotionele ontwikkeling*		Evidence-based behandeling van emotionele en gedragsproblemen*		Ontwikkeling van het geweten*	
	Pediatrische psychologie*		Jeugddelinquentie en antisociale ontwikkeling*	Preventie van psychopathologie bij kinderen en jongeren*	
Praktijkstage klinische kinder- en jeugdpsychologie (24 EC)					
M-these kinder- en jeugdpsychologie (18 EC)					

* Keuze van 3 uit 6 vakken

Mastertraject Klinische neuropsychologie

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
Medical neuroscience and neuroanatomy		Aging and demintia	Neuropsychologische interventiemethoden		
				Endocrinologische neuropsychologie	
Supervisie (4 EC)					
Stage neuropsychologie (16 EC)					
M-these Neuropsychologie (16 EC)					

Mastertraject Klinische Psychologie

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
Medische psychologie*	Masterclass cultuursensitieve hulpverlening binnen de GGZ*		Klinische ouderenpsychologie*		
	Masterclass digitale geestelijke gezondheidszorg*		Psychoanalyse en psychoanalytische psychotherapie*		
	Masterclass psychosen en prepsych. beelden*				
		Prev. of mental health pr.*		Suïcide en suïcidepreventie*	
		Training gespreksvaardigh.*		Masterclass cultuursensitieve hulpverlening binnen de GGZ*	
Seminarium gedragstherapie					
Praktijkstage klinische psychologie (24 EC)					
M-these Klinische psychologie (18 EC)					

* Keuze van 2 uit 9 vakken (Seminarium gedragstherapie en Masterclass cultuursensitieve hulpverlening binnen de GGZ worden meerdere keren per jaar gegeven)

Mastertraject Sociale psychologie

Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	Periode 5	Periode 6
Advanced research methods	Sociale processen in organisaties	Applied social psychology	Stage Sociale Psychologie (12 EC)		
Toepassen van theorieën	Sociale psychologie in de maatschappij		M-these sociale psychologie (18 EC)		

Alle vakken hebben een omvang van 6 EC, tenzij anders aangegeven.

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Psychologie

Instroom bacheloropleiding (voorkomen 1* en totaal) uitgesplitst naar geslacht

Cohort	Voorkomen 1			Totaal		
	Totaal (absoluut)	Mannen (%)	Vrouwen (%)	Totaal (absoluut)	Mannen (%)	Vrouwen (%)
02/ 03	265	24	76	322	26	74
03/ 04	248	21	79	326	24	76
04/ 05	214	30	70	269	29	71
05/ 06	280	21	79	330	21	79
06/ 07	233	26	74	274	25	75
07/ 08	261	30	70	332	29	71
08/ 09	289	24	76	338	23	77
09/ 10	339	21	79	383	20	80

* Onder 'Voorkomen 1' worden de studenten verstaan die bij één opleiding staan ingeschreven. Onder 'Totaal' zijn tevens de studenten meegenomen die bij meer dan één opleiding (mogelijk ook bij een opleiding aan een andere instelling) staan ingeschreven.

Cohortomvang en samenstelling bacheloropleiding

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	
02/ 03	197	16	28	4	20	265
03/ 04	190	14	24	8	12	248
04/ 05	154	10	27	4	19	214
05/ 06	190	37	24	10	19	280
06/ 07	168	24	17	7	17	233
07/ 08	181	37	13	6	24	261
08/ 09	208	28	25	4	24	289
09/ 10	230	48	43	7	11	339

Ingeschrevenen bacheloropleiding naar geslacht (onderwijsvorm is alleen voltijd)

Jaar	Ingeschrevenen		
	Totaal	Mannen	Vrouwen
02/ 03	311	81	230
03/ 04	670	171	499
04/ 05	849	230	619
05/ 06	972	239	733
06/ 07	931	233	698
07/ 08	1008	280	728
08/ 09	994	269	725
09/ 10	1035	255	780
10/ 11	1.148	299	849

Uitval bachelorstudenten (VWO Instroom)

Cohort	Uitval bachelorstudenten bij de opleiding						
	Omvang cohort (abs.)	Na 1 jaar (%)	Na 2 jaar (% cum.)	Na 3 jaar (% cum.)	Selectiviteit van 1 ^e jaar	Uitval in jaar 2 + 3 (%)	Selectiviteit van 1 ^e jaar landelijk
02/ 03	197	15	23	26	56	11	67
03/ 04	190	22	27	31	69	9	64
04/ 05	154	21	30	31	70	10	70
05/ 06	190	21	24	25	83	4	70
06/ 07	168	24	31	31	77	7	74
07/ 08	181	28	31	32*	86*	4	72*
08/ 09	208	21	*25				
09/ 10	230	*21					

*voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2010

Bachelorrendement van herinschrijvers (VWO Instroom)

Cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers								HOOP/inst >6 jaar
	Omvang herins.	% van totale cohort	Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 4 jaar (NL)	Na 5 jaar	Na 6 jaar	>6 jaar	
02/ 03	168	85	33	56	56	67	77	83	88
03/ 04	149	78	34	57	58	70	74	77	79
04/ 05	121	79	29	56	61	67	77		
05/ 06	150	79	35	71	66	84			
06/ 07	128	76	41	69	67				
07/ 08	131	72	32						
08/ 09	165	79							
09/ 10	181	79							

Bachelorgeslaagden: studieduur, directe doorstroom en succes in de master

Afstudeer cohort	Doorstroom naar MA				Binnen 3 jaar MA behaald		
	Geslaagd (absoluut)	Gem. opl.duur (mnd)	VU	Rest NL	VU	VU	Rest NL
			(% van geslaagden)	(% van geslaagden)	(% van geslaagden)	(% van doorstroom)	(% van geslaagden)
04/ 05	105	38	90	0	83	92	0
05/ 06	179	42	85	6	78	92	7
06/ 07	169	44	95	2	86	91	4
07/ 08	201	46	89	3	74*	83*	3*
08/ 09	215	45	88	4	40**	45**	1**
09/ 10	181	47	87*	3*	15**	17**	0**

* Op basis van gegevens per 1 oktober 2010 **Let op: nog geen volledige 3 jaar na examenjaar

Masteropleiding Psychologie

Instroom masteropleiding

Cohort	Ingeschrevenen		
	Totaal	Mannen	Vrouwen
05/ 06	152	20	132
06/ 07	224	36	188
07/ 08	211	37	174
08/ 09	205	36	169
09/ 10	242	58	184

Cohortomvang en onderwijs-herkomst masterinstroom

Jaar	Onderwijsherkomst				Totaal
	VU	Andere NL universiteit	HBO	Buiten HO	
05/ 06	142	8	0	2	152
06/ 07	198	26	0	0	224
07/ 08	187	20	1	3	211
08/ 09	176	27	1	1	205
09/ 10	207	32	1	2	242

Cohortomvang (afstuderen) uitgesplitst naar mastertraject

Afstud. cohort	Mastertraject						Totaal
	A&O psychologie	K&J psychologie	Kl. neuro psychologie	Klinische psychologie	Sociale psychologie	Vrije variant	
09/ 10	23	44	34	77	12	3	190*
10/ 11	48	34	30	75	15	2	204

*3 studenten zijn in twee richtingen afgestudeerd.

Ingeschrevenen naar geslacht (onderwijsvorm is alleen voltijd)

Jaar	Ingeschrevenen		
	Totaal	Mannen	Vrouwen
05/ 06	90	10	80
06/ 07	231	37	194
07/ 08	258	41	217
08/ 09	285	48	237
09/ 10	349	63	286
10/ 11	365	81	284

Studieduur masteropleiding naar onderwijsherkomst (M3.1)

Afstud. cohort	VU		Andere NL universiteit		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd (abs.)	Gem. opl.duur (mnd)	Geslaagd (abs.)	Gem. opl.duur (mnd)	Geslaagd (abs.)	Gem. opl.duur (mnd)	Geslaagd (abs.)	Gem. opl.duur (mnd)
05/ 06	43	10					1	12
06/ 07	132	12	10	12			1	24
07/ 08	160	14	17	19				
08/ 09	150	18	20	19	1	24	1	16
09/ 10	178	16	11	19			2	33

Mastergeslaagden per jaar

Jaar	Mastergeslaagden
04/ 05	0
05/ 06	44
06/ 07	143
07/ 08	177
08/ 09	172
09/ 10	191

Gerealiseerde docent-studentratio

Docent-student ratio	Bacheloropleiding	Masteropleiding
Aantal ingeschreven studenten 2010-2011	1148	365
FTE's onderwijs peildatum 31-12-2010	26,46	12,45
Docent-student ratio	1 : 43	1 : 29

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Bacheloropleiding Psychologie

Gemiddeld aantal contacturen bacheloropleiding

	Hoor- colleges	Werk- colleges	Tentamen	Zelfstudie	Totaal contact- uren	Contact- uren per week
B1	291	152	39	1198	483	12,1
B2	213	68	28	1319	309	7,7
B3 totaal	196	67	20	1407	273	6,8
B3 minoren (30 EC)	93	20	11	716	124	
B3 B-these(12 EC)*	18	-	-	303	33	
B3 overig (18 EC)	85	32	9	388	116	

*Er wordt 15 uur begeleidingstijd voor de B-these gerekend

Masteropleiding Psychologie

Gemiddeld aantal contacturen masteropleiding

	Hoor- colleges	Werk- colleges	Tentamen	Zelf- studie + stage	Totaal contact -uren	Onder- wijs weken	Contact -uren p/wk
A&O psychologie					207	40	5,2
Vakken (30 EC)	77	75	25	673	167	20	8,4
Stage (14 EC)*				372	20		
M-these (16 EC)*				428	20		
K&J psychologie					102	40	2,6
Vakken (18 EC)	42	11	9	443	62	12	5,2
Stage (24 EC)*				652	20		
M-these (18 EC)*				484	20		
Kl. neuropsychologie					164	40	4,1
Vakken (28 EC)	112	0	12	660	124	19	6,5
Stage (16 EC)*				428	20		
M-these (16 EC)*				428	20		
Klinische psychologie					127	40	3,2
Vakken (18 EC)	43	39	5	417	87	12	7,3
Stage (24 EC)*				652	20		
M-these (18 EC)*				484	20		
Sociale psychologie					192	40	4,8
Vakken (30 EC)	48	56	48	688	152	20	7,6
Stage(12 EC)*				316	20		
M-these (18 EC)*				484	20		

*Er wordt 20 uur begeleidingstijd voor zowel de stage als M-these gerekend

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Psychologie – woensdag 30 mei 2012

Zaal: 3B-81

Ontvangst (11.15 uur)

Startbijeenkomst commissie, inzien documenten, lunch (11.30 – 14.30 uur)

Inhoudelijk verantwoordelijken (14.30 – 15.30 uur)

Naam	Functie
1. dr. W. (Mieke) Donk	Portefeuillehouder onderwijs
2. dr. J.B. (Jan) Hoeksma	Hoofd afd. Methoden
3. Prof. dr. E.J.A. (Erik) Scherder	Hoofd afd. Klinische neuropsychologie
4. Prof. dr. P.A.M. (Paul) van Lange	Hoofd afd. Sociale & organisatiepsychologie
5. dr. M. (Martijn) Meeter	Onderwijscoördinator afd. Cognitieve psychologie

Ba- studenten (15.30 – 16.30 uur)

Naam	Jaar
1. Maaike Kleinhesselink	B1
2. Anne Bode	B3, minor Klinische psychologie, fSr
3. Xedes Remmers	B3, minor Klinische psychologie
4. Michel Sinke	B3, minor Biological psychology
5. Bart Baselmans	B3, minor Biological psychology + Honours Programme
6. Merve Yilmaz	B3, minor Klinische psychologie + Kl. & cog. Neuropsychologie + Honours Programme
7. Mariëlle van der Meer	B3, minor Klinische en cognitieve neuropsychologie + Honours Programme
8. Sander Schippers	B3, minor Klinische en cognitieve neuropsychologie + Honours Programme

Ba-docenten (16.30 - 17.15 uur)

Naam	Afdeling
1. dr. A.H.M. (Gonneke) Willemsen	Biologische psychologie
2. dr. C.N.L (Chris) Olivers	Cognitieve psychologie
3. C.M. (Carina) Ligthart, MSc	Klinische psychologie
4. dr. F. (Floryt) van Wesel	Methoden
5. dr. M. (Marjolein) Luman	Klinische neuropsychologie
6. drs. A.M. (Anja) Ruhland	Ontwikkelingspsychologie
7. dr. K.W. (Kilian) Wawoe	Sociale & organisatiepsychologie

Pauze (17.15 – 17.30 uur)

Studieadviseurs (17.30 – 17.50 uur)

Naam	Functie
1. drs. M. (Marieke) Schilder	Studieadviseur B1
2. drs. W.A. (Wim) Kluytmans	Studieadviseur B2, B3, M

Alumni (17.50 – 18.20 uur)

Naam	Mastertraject + functie
1. J. (Jonas) van Wijhe, MSc	Kinder- en jeugdpsychologie (2010), onderwijsassistent Ontwikkelingspsychologie VU
2. N. (Niels) van der Eng, MSc	A&O psychologie (2009), onderzoeker Ten Have Change Management
3. R.M.F. (Robin) Kenter, MSc	Klinische psychologie(2011), onderzoeker Klinische psychologie VU
4. M. (Marsh) Konigs, MSc	Klinische neuropsychologie + RM Cognitive neuropsychology (2011), promovendus Klinische neuropsychologie VU (bachelor: Biomedische gezondheidswetenschappen)
5. C.J. (Nina) Jippes, MSc	Kinder- en jeugdpsychologie (2011), werkervaringsplek bij Visio Amsterdam + werkgroepdocent Methoden VU
6. L. (Leonie) Kamps, MSc	Sociale psychologie (2011), verkoopster boekenwinkel, werkzoekend
7. H.B. (Hendrieke) Bolding, MSc	Klinische psychologie (2008) Jellinek (onderdeel van Arkin)
8. E. (Evelien) Suiker, MSc	Klinische neuropsychologie (2011), het Hersencentrum te Amsterdam

Psychologie – donderdag 31 mei 2012

Zaal: 3B-81

Ma- studenten (9.00 – 9.45 uur)

Naam	Mastertraject
1. Anne Martens	Sociale Psychologie, jaarvertegenwoordiger
2. Sue Melk	A&O psychologie, fSr
3. Rionne Zorn	Klinische neuropsychologie (Honours Programma in de bacheloropleiding), voorjaar 2012 werkgroepdocent Persoonlijkheidsleer en –onderzoek (B1)
4. Anouk Schilder	Kinder- en jeugdpsychologie
5. Bianca van Ligten	Kinder- en jeugdpsychologie, ba Psychologie in Tilburg
6. Sarita Bajnath	Klinische psychologie

Ma-docenten (9.45 – 10.30 uur)

Naam	Afdeling
1. dr. E.H. (Lisanne) Warmerdam	Klinische psychologie
2. dr. L.H.P. (Laura) Eggermont	Klinische neuropsychologie
3. drs. E.M.J.C. Evelien Gooren	Ontwikkelingspsychologie
4. dr. J.W. (Jan Willem) van Prooijen	Sociale & organisatiepsychologie
5. dr. R.E. (Reinout) de Vries	Sociale & organisatiepsychologie

Pauze (10.30 – 10.45 uur)

OLC studenten (10.45 – 11.00 uur)

Naam	Functie
1. Florijn Vriend	Studentlid OLC
2. Mieke Ouwendijk	Studentlid OLC
3. Annelot Lorijn	Studentlid OLC

OLC studenten + docenten (11.00 – 11.15 uur)

Naam	Functie
1. dr. S.L. (Sander) Koole	Voorzitter OLC
2. drs. A.M. (Anja) Ruhland	Docentlid OLC
3. Florijn Vriend	Studentlid OLC
4. Mieke Ouwendijk	Studentlid OLC
5. Annelot Lorijn	Studentlid OLC

EC (11.15 – 12.00 uur)

Naam	Functie
1. Prof. dr. P.A.C. van Lier	Voorzitter EC
2. dr. H. (Huib) Looren de Jong	EC lid
3. dr. S.A. (Sander) Los	EC lid
4. C.M. (Karin) Dofferhoff, MSc	Ambtelijk secretaris EC

Vorbereiden eindgesprek door commissie + lunch (12.00 – 13.00 uur)

Eindgesprek met formeel verantwoordelijken (13.00 -13.40 uur)

Naam	Functie
1. dr. M. (Mieke) Donk	Portefeuillehouder onderwijs
2. Prof. dr. J. (Jan) Passchier	Decaan
3. dr. J.B. (Jan) Hoeksma	Hoofd afd. Methoden
4. Prof. dr. J.M. (Hans) Koot	Hoofd afd. Ontwikkelingspsychologie
5. Prof. dr. P.A.M. (Paul) van Lange	Hoofd afd. Sociale & organisatiepsychologie
6. dr. M. (Martijn) Meeter	Onderwijscoördinator afd. Cognitieve psychologie
7. drs. I.J. (Ingrid) van den Oord	Sr. beleidsmedewerker onderwijs
8. Prof. dr. J.M. (Hans) Koot	Hoofd afd. Ontwikkelingspsychologie

MA-docent klinische psychologie (13.40-14.00 uur)

Naam	Functie
1. Prof. dr. J.M. (Hans) Koot	Hoofd afd. Ontwikkelingspsychologie

Opstellen voorlopige bevindingen door commissie (14.00 – 16.00 uur)

Mondelinge rapportage: openbaar (16.00 – 16.15 uur in 1KB-74)

Receptie (16.15 – 16.45 uur in de ruimte voor 1KB-74)

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Psychologie

1334328
1744291
1744240
1587501
1739077
1090046
1846396
1640232
1643711
1420135
1864718
1564919
1844431
1846183
1774069

Masteropleiding Psychology

1579509
1620266
1872966
1644238
1990756
1644262
1564374
1565214
1565370
1489445
1751646
1643959
1556460
1571141
1946536
1577638

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Studiehandleidingen
- Verplichte literatuur
- Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering
- Selectie van feitelijk gemaakt toetsten en beoordelingen
- Stageverslagen
- Papers en werkstukken
- B-theses
- M-theses
- Resultaten van recente onderwijsbeoordelingen
- Evaluatieresultaten stages en theses 2009 en 2010
- Verslagen vergaderingen opleidingscommissie en examencommissie
- Stage- en thesehandelingen
- Kwaliteitszorgplan Toetsing FPP
- Regels en richtlijnen van de examencommissie Psychologie
- Standaard beoordelingsformulieren en handleidingen voor becijfering
- Regeling Studiebegeleiding bij FPP
- FPP beleid: internationalisering in de bachelorfase
- Verslag onderzoek onder inkomende uitwisselingsstudenten
- Erasmusmobiliteit FPP 2002 t/m 2011
- WO-monitor 2009: tabellenboek Vrije Universiteit Amsterdam
- Annual Research Report 2008, 2009, 2010
- Voorlichtingsmateriaal
- Materiaal over de studievereniging
- Eindrapport curriculum psychologische en pedagogische methoden
- Ethiekreglement
- Boek: Verder met onderwijs. De onderwijsvisie VU in theorie en praktijk

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *W. Eversd*

ADRES: *Leipolden 100 2067 BN Bloemendaal*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: **UTRECHT**

DATUM: **21 FEBRUARI 2011**

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Eddy van Amstel*

ADRES: *Centraal voor Sociaal and Cultureel Psycholgy
Timmerstraat 102 bus 3727
P.O. 3000 Leiden
Nederland*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: **UTRECHT**

DATUM: **21 FEBRUARI 2011**

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

PROF.DR. G. Kanselaar

ADRES:

Couwenhoven 6239
3703 HN Zeist

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: UTRECHT

DATUM: 4 FEBRUARI 2011

HANDTEKENING: Kanselaar

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: M.W. van der Molen

ADRES: Badhuislaan 2
1217 SK Hilversum

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE Psychologie

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE U. Utrecht
V. Leiden
VU, Amsterdam

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Hilversum

DATUM: 27 mei 2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Diana Coppens

ADRES: Floresstraat 1
2315 HP Leiden

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN.

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN.

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: UTRECHT

DATUM: 21 FEBRUARI 2011

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: R.G.T. Duzijn

ADRES: Verlangde Geestweg 39
1881 VC BERGEN NH

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN.

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN.

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: BERGEN NH

DATUM: 9 maart 2012

HANDTEKENING:

Bijlage 8b: Commissiesamenstelling Psychologie 2012

Universiteit Utrecht (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Melissa Frederik		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Maurits van der Molen Lauren Koetzier		

Universiteit Maastricht (3 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltijd	31-12-2013
	M Mental Health (60006)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Ronald Duzijn		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Elke Schoneveld		

Universiteit van Amsterdam (3 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Gezondheidszorg Psychologie (60216)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Maarten van Son Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Diana Coppens		

Universiteit van Tilburg (3 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie en Geestelijke Gezondheid (60076)	Voltijd	31-12-2013
	M Social Psychology (60077)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Abigaël Herschberg		

Universiteit Leiden: (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris	Ronald Duzijn		
Commissieleden	Walter Everaerd Maurits van der Molen Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Sanne van Wetten		

Universiteit Twente (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Riël Vermunt Gellof Kanselaar		

	Diana Coppens		
Open Universiteit (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Deeltijd	31-12-2013
	M Psychology (66604)	Deeltijd	31-12-2013
Secretaris:	Melissa Frederik		
Commissieleden	Maarten van Son Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Elke Schoneveld		
Rijksuniversiteit Groningen (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie (60260)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	José van Zwieten		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Abigaël Herschberg		
Vrije Universiteit Amsterdam (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie (60260)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Ronald Duzijn		
Commissieleden	Walter Everaerd Maurits van der Molen Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Diana Coppens		
Radboud Universiteit (2 opleidingen)	B Psychologie (56604)	Voltijd	31-12-2013
	M Psychologie (60260)	Voltijd	31-12-2013
Secretaris:	Linda van der Grijsparde		
Commissieleden	Walter Everaerd Gezinus Wolters Eddy van Avermaet Gellof Kanselaar Abigaël Herschberg		